

**Maktubm deet deetn kən Pəl
raaṇiŋ eglizn Kɔrint ki
Kupm mətn taar taadjeki
doobm gen dooy maktubm
deet deetn kən Pəl raanjiŋ
eglizn Kɔrint ki**

Eglizn kən maakŋ geger Kɔrint ki se, Pəl 60 əndiŋ kaad kən naan̄ iŋgo merte gen k-dige gen tədn̄ naabm Meljege Isa. Maakŋ gegerge tun kən taa naan̄ Grekge tu se, geger Kɔrint se k'jeel jeel gɔtiṇa. Naan̄ ək maala taa gətn̄ se ək gətn̄ daar markabge se gɔtə kaam dio. Anum geger Kɔrint se ək bulge ute jee daayge dəna. Dən jeege se iŋg tədn̄ nakgen gɔrdio. Kaad kən naane se, jee Kɔrint ki se, uuno saapm jeegen kuuy 60 lee 6aano əə uun doobm raadege dəna. Dən jee al-Masigen Kɔrint ki se, teeco maakŋ jeege tun ese se kici. Pəl booy labar jee al-Masigen Kɔrint ki (1.11 əə 7.11) kən aak kiŋ jee Kɔrint se əə kiŋdən ute jee uun doobm raagen kuuy se, oldən saapa əə tənd məta dəna do taarge tun se. Taa naan̄ se Pəl maakŋ maktubiŋ deet deet se, raan̄ tərldən do taardege tu se.

Pəl əl təəsiŋ eglizn Kɔrint ki

¹ Kən ara maam Pəl 60 m'raanjsen maktubm se ute genaajege Sostən. Maam se *Raa 60 daŋumo gen tədn̄ *debm kaaṇ naabm Isa al-Masi aan gəo kən naan̄ maakin̄ jen ro ki. ² Maktubm se,

maam m'raaŋsesin naase jee *egliz kɛn gɛn Raa kɛn maakŋ geger kɛn Kɔrint ki. Ute doobm Isa al-Masi se, Raa tɛdsenga tɛdkiga jee *salal. ɔ̄ Raa daŋseno se, taa aki tɛdn jee naange ute jee gɔtn baa se paacŋ kɛn lee eem ro Meljege Isa *al-Masi. Isa se naaŋ 60 Melde ɔ̄ Mel naajegē kici. 3 ɔ̄ Bubjegē Raa ute Meljege Isa al-Masi asen tɛdn bɛedē ɔ̄ asen kɛdn lapia.

Pəl təɔm Raa taa jee Isa al-Masigen Kɔrint ki

4 Daayum maam m'təɔm Raa taa naase, taa bɛe kɛn naaŋ tɛdseni ute doobm Isa *al-Masi se. 5 Deere, dɔɔkŋ kɛn naase 'dɔɔkkiga tɛdkiga kalaŋ ute al-Masi se, Raa ɛdsenga nakgen bɛe dɛn aak eyo, kɛn tap ki se tɛdsenga 'jeelkiga taadn Taar Raa ɔ̄ ɛdsenga jeel nakge paac. 6 Taar kɛn naaje k'taadsen gen al-Masi jaay naase 'booyki sum se, naase ɔkiŋkiga maakse ki təɔgɔ. 7 Bin 60, nakgen paacŋ kɛn Raa ɛd jeenge tu se, naase kic ɔŋkiga naasen kɛn iŋg aakki kaak kaam Meljege Isa al-Masi kɛn utu ade teecŋ naanse ki pirsil se. 8 Raa se naaŋ 60 debm kɛn asen kɛdn təɔgɔ bini aki kaan do taar təɔlin ki. Bin 60 bii kɛn Meljege Isa al-Masi ade baa se, j'kɔŋ ne dim aak kus rose ki eyo. 9 Deere, Raa se naaŋ tuj ɔrmin eyo, naaŋ 60 debm kɛn daŋseno, taa aki tum tɛdn kalaŋ ute Gooniŋ Isa al-Masi kɛn Meljege se.

*Jee *eglizn Kɔrint ki tɔp naapa*

10 Bɔrse gɛnaamge, ute ro Meljege Isa al-Masi se, m'eemsen nɔ̄ metse ki m'ɔɔ: ɔ̄nte 'tɔpki naapa, naabo naase 'paacki ɔkki taarse kalaŋ. 'Tumki ute naapa, ɔŋki maakse 'tɛdn kalaŋ ɔ̄ saapse kic 60 ɔŋiŋki 'tɛdn kalaŋ. 11 Deere gɛnaamgen doobm

al-Masi ki, jee maakŋ 6ee Klɔε ki 6aadø taadum ɔɔ maakŋ kinjse ki se, naase se taarse ɔk mɛtn naap eyo. ¹² Num do taar kɛn se 6o, maam m'je m'asen taadn mɛtiŋa: maakse ki se, deb kalaŋ taad ɔɔ: maam se m'debm Pɔl, debm kuuy deek ɔɔ: maam se m'debm Apɔls, ɔɔ debm kuuy taad ɔɔ: maam se m'debm Pier, ɔɔ debm kuuy kic deek ɔɔ: maam se lε m'debm al-Masi. ¹³ 'Saapki tu al-Masi se, j'an̄ kɔŋ nign ne? Maam Pɔl 6o kɛn k'tup k'tɔɔlum ro kaag ki taa naase se la? Lɔ *k'batizseno se ute ro maam m'Pɔl la? ¹⁴ Maam m'tɔɔm Raa, taa maakse ki se, jeegen maam m'batizdeno se, Krispus ute Gayus sum. ¹⁵ Taa naan̄ se 6o, nam maakse ki se 'kɔŋ deekŋ ɔɔ naase sɛ k'batizseno ute ro maam Pɔl. ¹⁶ Waay, tɛdumga dirigi. Deere, maam m'batizoga jee maakŋ 6ee Stepanas ki kici. M'jeel ey jaay ey num m'batizo te nam kuuy ey sum. ¹⁷ Taa al-Masi se, ɔlumo gen batizn jeege eyo, num gen taadn Labarin̄ Jiga se 6o jeege tu. ɔɔ taarin̄ se, maam m'an̄ taadn ute taar nijim kɛn jeege booyin̄ aan gɔɔ gen debm jeel-taar lee taad se eyo, taa kɛn maam jaay taad ute jeel-taar gen jikilimge sum num kooy al-Masi ro kaag ki se, 'tɛdn nakŋ cɛrɛ.

*Jeel-taar Raa se j'ɔŋin̄ gɔtn *al-Masi ki*

¹⁸ Deere, jee iig kiig se, taar kɛn k'taadn gen Isan ooy do kaag ki se, kɛse naade aakin aan gɔɔ taar jee dɛrlge. Num gaŋ naajegen j'aajki ƙaaŋ se lε, taar se 6o kɛn taadjeki tɔɔgn̄ Raa. ¹⁹ Taa maakŋ Kitap ki se Raa taad ɔɔ:

* **1:11** Klɔε se daan naane mend tɛdn suukŋ kɛn lee daan gegɛr Kɔrint ute gen ɛpɛz ki.

*Jee jeel-taarge se, jeel-taarde se maam m'utu m'an
daara;*

oo metekdege se le, maam m'utu m'an tedin̄ 'tedn̄ ḡtn̄.†

20 Bin num ḡtn̄ se jee jeel-taarge se, tap bo taadn̄
oo di? ɔɔ jee jeel taad̄ tɔəkn̄ metn̄ Ko Taar Raage
se kic bo taadn̄ oo di? ɔɔ jee jeel doobm̄ taadn̄
taargen maakn̄ *duni k̄en b̄orse se taadn̄ oo di
daala? Taa Raa se, jeel-taar gen̄ jikilimgen̄ ɔk
se, naan̄ tedin̄ tedga nakn̄ jee d̄rlge. **21** Deere,
jikilimge, ute jeel-taar k̄en naade ɔk paac se kic
bo, jeel-taar Raa se naade ɔŋ jeel ɔk te metin̄ eyo.
Taa naan̄ se bo, Raa uunoga doa gen̄ kaajn̄ jee k̄en
aal maakde do Labar Jigan̄ k̄en k'lee k'taadden se
oo taar se jee kuuy aakin̄ aan ḡo taar jee d̄rlge.

22 Jeegen Yaudge se je kaakn̄ nakn̄-koɔbgen̄ iino
ḡtn̄ Raa ki oo jee Gr̄kge se le, naade je doobm̄
k̄en an jeel-taara. **23** Gan̄ naaje se, k'taad̄ jeege
tu j'oo al-Masi k̄en Raa taadn̄ se bo k'tup k'tɔəlin̄
ro kaag ki: kese bo taar k̄en tuj maakn̄ Yaudge oo
jeegen Yaudge ey se le aakin̄ taar ese se, taar jee
d̄rlge. **24** Num gan̄ jee k̄en Raa dan̄seno maakn̄
Yaudge tu ey le maakn̄ Gr̄kge tu se, gen̄ naade ki
se, al-Masi se naan̄ bo tɔəgn̄ Raa oo jeel-taar gen̄
Raa ki kici. **25** Taa nakn̄ k̄en Raa ted̄ jaay jeege
aakin̄ aan ḡo nakn̄ jee d̄rlge se, ute naan̄ se kic
bo, naan̄ jeel-taara cir jeel-taar jikilimge oo nakn̄
Raa ted̄ jaay jeege aakin̄ aan ḡo naan̄ ɔk tɔəg ey se
le, naan̄ tɔəg cir tɔəgn̄ jikilimge.

26 Ḡenaamgen̄ doobm̄ al-Masi ki, 'saapki tu kaad̄
k̄en Raa dan̄seno se k̄en gen̄ jikilimge tu sum num,
maakse ki se naase ɔkki jee jeel-taarge se, d̄en eyo.
ɔɔ jee tɔəg kic bo, naase ɔkki d̄en eyo. ɔɔ jeegen̄

† 1:19 Aak Eza 29.14.

k'jeel jeel gɔtde maakŋ beeđege tu kic ɓo naase ɔkki dən eyo. ²⁷ Anum Raa se bɛer təədø jeegen ken jikilimge aakden aan gɔɔ jee dərlge se ɓo taa 'kɔl jee jeel-taarge se, səkɔŋɔ aden təəlɔ; ɔɔ jeegen ken jikilimge aakden aan gɔɔ jeegen ɔk təəg ey se, Raa bɛer təəddeno se taa 'kɔl jeegen ɔk təəgɔ se, səkɔŋɔ aden təəlɔ. ²⁸ Raa bɛer təədø jeegen ken jikilimge aakden jeegen təəl sər eyo, j'aaldən maak ki eyo ɔɔ j'aakden aan gɔɔ nakŋ gɔtɔ se, bin ɓo ute doobm naade se, jee ken təd rode magal magal se, Raa aden tədn naade se 'tədn jee rəŋ rəŋ. ²⁹ Raa tədn naan̄ se taa nam nam 'kɔŋ təəm ron̄ naan̄ ki eyo. ³⁰ Deere, naase se Raa dəəksenga ute Isa al-Masi ɔɔ jeel-taar naajegen ken iin̄o gɔtn Raa ki se, naan̄ ɓo al-Masi se. ɔɔ al-Masi se naan̄ ɓo tədjekiga k'tedkiga jeegen aak bɛe naan Raa ki ɔɔ bɛer təədjekiga k'tedkiga jee naange ɔɔ naan̄ ɔɔdjekiga dojego maakŋ *kusin̄ ki. ³¹ Taa naan se ɓo Kitap taad ɔɔ: *Debm jaay je təəm ron̄ num, n̄təəm ron̄ do nakge tun Meljege təda.*‡

2

*Pəl taad Taar *Raa jeegē tun Kɔrint ki*

¹ Genaamge, ken maam jaay m'inqo gɔtse ki taa m'asen taadn̄ *nakŋ ken Raa ɔyinga kɔy taad te metin̄ jeege tu ey se, maakŋ taarumge tu se, maam m'taadsen te taargen ɔɔn̄ ɔɔn̄ eyo ɔɔ ute jeel taargen deel do eyo. ² Num maakse ki se, maam m'uunoga doa m'je jeel dim kuuy eyo, nakŋ ken maam m'je jeel se, Isa *al-Masi ɔɔ Isa al-Masi se ɓo k'tup k'təəlin̄ ro kaag ki se. ³ Ken maam m'inqo gɔtse ki se, maam m'naam m'ɔk rom se

‡ **1:31** Aak Jer 9.23.

təɔgum baata, maam m'beere ɔkuma ɔɔ rom ook marga jeg jeg. ⁴ Taar kən maam m'taadseni ute dooy kən maam m'dooyseño se, m'taadsesiño se ute jeel-taara kən jikilimge lee taadiñ nijim se eyo, num gañ maakŋ taar kən maam m'taadsen se, kese *Nirl Raa 6o taad təɔgina. ⁵ Bin 6o, kaal maakŋ naase aalki se, 'tədñ do jeel-taar jikilimge tu eyo, num do təɔgŋ Raa ki.

*Jeel-taar kən *Nirl Raa εdjeege tu*

⁶ Anum kese 6o jeel-taar kən naaje k'dooy jee al-Masigen kən jeel ɔkga kək doobm Məljego. Jeel-taar ese se gen do *duni ara ute jeegen ɔk təɔgŋ ing do jeege tun do duni ki ara ki eyo, naade se 6o kən utu 'kut se. ⁷ Naaje k'dooy jeege ute jeel-taar Raa ese se kən jikilimge jeel mətiñ eyo taa taar se Raa ɔydesiñoga kɔyo. Ey num Raa se kaađ kən naan aalo te do naan ey bərt se 6o, naan uunoga kuun doa taa ajeki kədñ jeel-taariña gen kənd maakŋ *nookin̄ ki. ⁸ ɔɔ jeel-taar se maakŋ magalge tun ing do jeege tu se nam kalañ tap 6o booy ɔk te mətiñ eyo. Ey num kən naade jaay booy ɔkoga kək mətiñ num, Məljegen k'nookin̄ se, naade an kəñ tupm təɔl ro kaag ki eyo. ⁹ Num gañ aan gɔɔ kən Kitap taada:

Nakŋ se nam bii kalañ aakin̄ te ute kaamin̄ eyo

ɔɔ booyin̄ te ute bin̄ eyo

ɔɔ nam saap aan té do ki ey kici,

*nakgen se Raa tənd daapiñoga daap jeege tun jeña.**

¹⁰ Deere, nakgen se te doobm Nirl Raa se, Raa taadjekiga mətiñ toodga tal. Taa *Nirl Salal se jeel nan nakge paac bini nakŋ maakŋ maak-saap Raa

* **2:9** Aak Eza 64.3.

ki kici. ¹¹ Saapm debkilimi se tap ɓo, naŋa jeele? Goto! Ken jeel saapm debkilimi se, naŋ malin sum. Ɗo Raa kic ɓo nam jeel saapiñ eyo; ken jeel saapiñ se, Nirl naŋ malin sum. ¹² Anum Nirl naajege k'j'okki se gen do duni ara ki eyo, num Nirl ken naajege k'j'okki se iino gɔtn Raa ki. Ute naŋ se ɓo naajege k'jeelki bεε ken Raa tεdjeki ute maraadin sum. ¹³ Taargen naaje k'taad jeege tu se, ute jeel-taar ken jikilimge lee dooy jeege se eyo, nabo naaje se k'dooy jeege ute jeel-taar ken Nirl Raa εdjeni. Naaje k'taad metn nakgen iino gɔtn Nirl Raa ki jeege tun ken ək Nirl ese se.

¹⁴ Goon debkilim ɔnd don do saapm naŋ malin ki sum se, 'kɔŋ tookŋ do nak ken iino gɔtn Nirl Raa ki eyo. Naŋ aakin aan gɔŋ nakŋ jee dεrlge oo naŋ le, əŋ aasin gen booy kɔkŋ metn eyo, taa nakgen bin se, Nirl Raa kalin ki sum ɓo 'taadn tɔkŋ metn jeege tu. ¹⁵ Num gaŋ debm ək Nirl Raa se, naŋ aak ək metn nakge paac. Ɗo naŋ malin le, nam kuuy an kɔŋ kɔŋ bɔorɔ don ki eyo. ¹⁶ Aan gɔŋ Kitap taad oo:

Saapm Meljege se tap ɓo naŋa jeele oo naŋa tap ɓo dejinoga?[†]

Anum naajege se j'okki saapm gen *al-Masi se maakjege tu.

3

Jee tεdn naabm Raage

¹ Deere gennaamge, maam m'əŋ m'aasiñ te eyo ken m'taadsen taadn naase ki aan gɔŋ jee ken ək *Nirl Raa. Naase se ingki aan gɔŋ jee do *duni ki oo

[†] 2:16 Aak Eza 40.13.

aan g̊o gaangen s̊eemē k̊en doobm *al-Masi ki, taa naan̊ se bo maam m'taadseni. ² Maam se m'ed̊seno k̊osn deer eyo, nabo m'ed̊seno si sum. Taa k̊osn deer se, naase an̊ki k̊oŋ kaas eyo. ɔ̊o b̊orse kic bo m'jeele, naase an̊ki k̊oŋ kaasn gen k̊osn k̊osn k̊en deer se eyo, ³ taa naase se ingki aan g̊o jee do duni ki. Taa naase ɔ̊kki maak-kilimi do naapge tu ɔ̊o 't̊ed̊ki d̊ek̊eŋ̊e ute naapa k̊ese je taadn ɔ̊o naase se ingki aan g̊o gen jee do duni ki, ɔ̊o kingse se tec aan g̊o gen jikilimgen 6aa se paac ey ne? ⁴ K̊en naase jaay deb kalaŋ taad ɔ̊o: maam ara m'debm P̊el ɔ̊o deb kuuy taad ɔ̊o: maam ara le m'debm Ap̊əl̊s, nak̊i naase iŋg 't̊ed̊ki se, k̊ese tec gen jikilimgen 6aa se paac ey ne?

⁵ Ap̊əl̊s tap bo naŋa ɔ̊o maam P̊el bo naŋa? Naaje se k'jee t̊ed̊n naabm Raage sum ɔ̊o ute doobm naaje se bo, naase 'took aalkiga maakse do al-Masi ki. ɔ̊o naaje se, naŋa naŋa kic bo t̊ed̊n naabm k̊en M̊eljege ed̊iŋ̊o kaam jiŋ̊a. ⁶ Anum maam se m'əoco, Ap̊əl̊s debm əɔyiŋ̊o maane, num gan̊ debm t̊ed̊in teep se, naan̊ *Raa. ⁷ Bin bo debm ɔ̊oco ute debm k̊oŋ̊y maane se, naade se paac ɔ̊k nook eyo. Nabo k̊en ɔ̊k nooko cir paac se, Raa k̊en t̊ed̊in teep se. ⁸ Deb̊m k̊oŋ̊c̊o ute debm k̊oŋ̊y maane se, naade aas kaasa ɔ̊o naŋa naŋa kic bo Raa utu aŋ̊ k̊oŋ̊ dal dubar naabiŋ̊ k̊en naan̊ t̊eda. ⁹ Taa naaje se k' 't̊ed̊n naaba t̊ele ute Raa ɔ̊o naase bo 't̊ed̊kiga aan g̊o maakn̊-g̊otn gen Raa ɔ̊o aan g̊o bee k̊en Raa utu iin̊iŋ̊ kiin̊i.

¹⁰ Ute bee k̊en Raa t̊ed̊sum se, maam m'əndga metn̊ bea aan g̊o debm t̊ird̊i. ɔ̊o debm kuuy se iin̊ do ki. Nabo naŋa naŋa kic bo, ənd k̊ond̊o ute raay k̊en naan̊ 'kiin̊ do ki se. ¹¹ Berε, metn̊ bee se, j'uunga

kuun m̄etiñā. Ðø nam ɔ̄nte kuun m̄etn 6ee kuuy. M̄etn 6ee k̄en maam m̄'taadsen se l̄e, Raa 6o uuno m̄etiñā ɔ̄ m̄etn 6ee se, naan̄ 6o Isa al-Masi. ¹² Do 6ee k̄en j'uuñ m̄etiñ se, jee m̄etinge 'kiñ do ki ute daab, ute pudda ɔ̄ ute kogen j̄iga j̄iga ɔ̄ jeegen kuuy 'kiñ do ki ute kaagge, ute mumburu ɔ̄ ute t̄ɔyø. ¹³ Num gan̄ bii k̄en Raa 'kɔjñ b̄ər̄ do jeege tu se, naña naña kic 6o naabin̄ k̄en naan̄ t̄ed se utu 'toodn̄ tal. Taa bii se 't̄edn̄ aan ḡo poodn̄ k̄en ɔ̄y daab nakge se ɔ̄ bii k̄en se 6o naña naña kic 6o 'kaakñ jeel naabin̄ k̄en naan̄ t̄edo. ¹⁴ Debm jaay naabin̄ naan̄ t̄ed se ɔ̄n̄ os te pood ey num, naan̄ se Raa añ k̄ogn̄ b̄ədñā. ¹⁵ Num debm jaay naabin̄ naan̄ t̄ed se ɔ̄sga poodo num, naan̄ se 'kiñ ute jiñā. Naan̄ malin̄ se 'kɔñ kaaja nabo aan ḡo debm k̄en k'naak k'j'ɔ̄dñ doñ maakñ pood ki.

¹⁶ 'Jeelki, naase se 6o 'bee gen Raa. Ðø Nirl Raa se utu iñg maakse ki. ¹⁷ *Bee Raa ese se jaay debm t̄ɔkinga num, naan̄ kic Raa añ kutu. Taa bee Raa se naan̄ *salal ɔ̄ bee Raa ese se, taad ute naase.

¹⁸ Bin se, nam ɔ̄nte kaan ron̄ dala. Maakse ki se jaay debm saap ɔ̄ naan̄ debm jeel-taara aan ḡo jee jeel-taargen do duni ki ara num, b̄eeki se, n̄'t̄ed ron̄ debm d̄erl̄e naan jeege tu ɔ̄ bin jaay n̄'t̄edn̄ debm jeel-taar mala mala. ¹⁹ Taa jee jeel-taargen do duni ki ara se, Raa aakden naaniñ ki se aan ḡo jee d̄erlge. Taa naan̄ se 6o Kitap taad ɔ̄: *Jee øk jeel-taar do duni ki sum se, Raa takde do metekde ki**. ²⁰ Ter Kitap taad daala ɔ̄: *Jee øk jeel-taar do duni ki sum se, Meljege Raa jeel saapde ɔ̄ saapm naade se, naan̄ jeelin̄ saapm t̄øl ser eyo.* [†] ²¹ Bin num nam

* **3:19** Aak Jb 5.13. † **3:20** Aak KKR 94.11.

ɔ̄nte tɔ̄m ron̄ ute nakŋ kɛn jikilimge lee tɛda. Taa nakge paac se 'gen naase: ²² maam Pɔli, Apɔlɔsi, Pieri, duni bɔrse, nakŋ kɛn utu kaan do kiŋgjege tu ey le do yojege tu ɔ̄ nakgen 'kaan maakŋ kiŋgjege tun bɔrse ey le kɛn 'tɛdn naan ki se, nakgen se paac se 'gen naase. ²³ Taa naase se 'tɛdkiga gen al-Masi ɔ̄ al-Masi se le naan̄ gen Raa.

4

Naaje se k'jee kaan̄ naabm al-Masige

¹ Tap ki num, aakjeki, naaje se le, k'jee tɛdn naabm al-Masige ɔ̄ nakŋ *Raa kɛn ɔ̄yin̄ga kɔyɔ kɛn jeege jeel mɛtiŋ ey se, Raa ɛdjesinga kaam jiye taa j'an̄ taadiŋ jeege tu. ² Anum debm j'ed̄inga naka kaam jin̄ se, ɲ'ɔ̄nte tujŋ ɔ̄rmiŋ do ki. ³ Maam se ɔ̄lum eyo kɛn naase bo amki kɔjŋ bɔɔrɔ dom ki, ey le kɛn jee kɔjŋ bɔɔrge bo am kɔjŋ bɔɔrɔ dom ki. ɔ̄ maam mala kic bo, m'kɔjŋ bɔɔrɔ dom ki eyo. ⁴ Deere, maakum ki se, m'jeele maam se m'tuj te d̄im eyo. Nabo kese am kɔŋ daapm taarum eyo. Anum debm kɛn am kɔjŋ bɔɔrɔ dom ki se, Mɛljego. ⁵ Taa naan̄ se bo kɛn kaadiŋ j'ɔ̄ndiŋ jaay aan te ey se, ɔ̄nte 'kɔjki bɔɔrɔ do nam ki, anum 'booyki Mɛljego ade baa jaayo. Naan̄ bo nakŋ kɛn j'ɔ̄yin̄ga kɔy maakŋ gɔt kɛn ɔ̄d se, naan̄ utu aŋ kɔɔdn 'toodn tal. ɔ̄ taar kɛn maakŋ jikilimge tu se, naan̄ utu aŋ kɔɔdn 'toodn tal kici. Jaay bo, naŋa naŋa kic j'an̄ tɔ̄min̄ do naabin̄ kɛn naan̄ tɛda. ⁶ Taa naan̄ se bo genaamge, kɛn ɔ̄lum jaay m'taad taa Apɔlɔs ute maam mala se, taa ute nakgen naaje k'ted̄ se bo asen dooyo ɔ̄ bin se naase aki kɔŋ deel do taar kɛn Kitap taad se eyo. Bin se naŋa naŋa kic bo ɔ̄nte

magal ron̄ gen̄ bær kuun deb kalaŋ ɔɔ deb kuuy se naan̄ an̄ kɔɔdn̄ kundu. ⁷ Anum naai tap 6o 'ted̄ roi jukudum se gen̄ di? Nakŋ̄ naai ɔk se lε, Raa 6o ed̄i. ɔɔ nakŋ̄ kɛn̄ jaay j'edisiŋ̄ ked̄ sum se, gen̄ di jaay naai 'magal roi aan ḡo Raa 6o edisiŋ̄ ey se? ⁸ Naase 'saapki ɔɔki nakŋ̄ maakse je paac 6o, ɔnjŋ̄kiga ɔɔ naase 6o 'ted̄kiga jee nak d̄en̄ge ɔɔ naase 6o 'ted̄kiga gaaringe ɔɔ naaje lε, k'gaaringe eyo! Maam m'lje se kɛn̄ naase 6o gaaringe deer num, ɔɔ ute naan̄ se naaje kic j'kɔsn̄ gaara bɔrse ute naase. ⁹ Maam m'saapm m'ɔɔ naajen *jee kaan̄ naabm Isage se, Raa tedjen k'ted̄ga metn̄ jeege tu aan ḡo jee kɛn̄ k'tokde gen̄ baa tɔɔlo. Aan ḡo naade se Raa ɔn̄je naaje kic do *duni ki se j'aakjen metje naan̄ *kɔdn̄ Raage tu ɔɔ naan̄ jikilimge tu. ¹⁰ Taa *al-Masi se, naaje j'aakje aan ḡo jee d̄erlge, num gaŋ̄ naasen kɛn̄ 'dɔɔkkiga ute al-Masi se lε, jeege aaksen naase se 'ted̄kiga jee jeel-taarge! Naaje se j'aakjen aan ḡo jee ɔk tɔɔḡ eyo ɔɔ naase lε, jeege aakse naase se jee ɔk tɔɔḡ! Naase se jeege aalsen maak ki, nabo naaje se lε, nam tap 6o aaljen maak ki eyo! ¹¹ Bini bɔrse kic 6oa ute maane utu tɔɔljen tɔɔl rɔk. Kal tuusje kic 6o utu daayjen daaye ɔɔ jeege utu 'lee dabarjen dabara ɔɔ naaje j'utu k'lee lee wari rɔk. ¹² Naaje k'dabar k'ted̄n̄ naaba ute jije jaay 6o k'j'ɔsɔ. Jeege naajje ɔɔ naaje k'j'ɔɔd̄sen̄ 6ooro. K'dabarje kic 6o naaje k'j'aay kaamje k'j'aasin̄a. ¹³ Naaje se, jeege lee taadjen taar inḡ kus roje ki ɔɔ naaje k'taad jeege tun se ute taar nijim kɛn̄ ed̄den kaay kaama. Bini bɔrse kic 6o jikilimgen duni ki se, aakjen naaje se aan ḡo idikŋ̄ roa ɔɔ aan ḡo nakŋ̄ do danos ki.

Jee Kɔrint ki se Poljede aan gɔɔ gəninge

¹⁴ Kɛn ɔlum jaay maam m'raaŋsen taargen se, taa m'asen kɔl maakŋ sɔkɔŋ ki eyo, num aan gɔɔ naase gaan maakjemge se, m'je 60 m'asen kaal bisi ki. ¹⁵ Anum kɛn doobm *al-Masi ki jaay ɔkki jee dooyge dupu-sik kic num, bubse se kalaŋ sum. ɔɔ maam kɛn m'taadSEN Labar Jigan gen al-Masi se, doobm Isa al-Masi ki se, maam sum 60 m'tedga bubse. ¹⁶ Bin 60 maam m'dejsen m'ɔɔ: uunki bɔlɔtn maama. ¹⁷ Taa naan se 60, maam m'ɔlsen Timote kɛn goon kɔɔŋ maakuma ɔɔ debm tuj ɔrmin̄ eyo doobm Meljege tu. Kɛn naan jaay 6aa ɔŋsega se, naan asen taadn doobm kɛn maam m'leen doobm Isa al-Masi ki se. ɔɔ gɔtɔ 6aa se paac, maam m'dooy jeegen *eglizge tu paac ute doobm se.

¹⁸ Jee metinge maakse ki se, magal rode. Naade saap ɔɔ maam m'kɔŋ terl 6aa gɔtse ki eyo. ¹⁹ Kɛn Meljege je num, sɔm m'utu m'6aa gɔtse ki, ɔɔ kɛn maam m'aanga num, m'6aa booy metn taar jee kɛn magal rode se sum eyo, num m'kaakŋ nakŋ kɛn naade lee tɛda. ²⁰ Kɛn jeegen jaay Raa ɔs gaar dode ki se, naade taadiŋ ute taarde sum eyo, num maakŋ kingde ki se, naade taad tɔɔŋŋ Raa. ²¹ Naase tap 60 'jeki di? M'asen 6aa kɔŋ ute taar urlu ɔɔ ute maak-je lɔbu 'jeki m'asen 6aa kɔŋ ute sirdi le?

5

Jee Raage se metinge ceepm ute rode

¹ Gɔtɔ 6aa se paac, jeege taad ɔɔ naase se, 'lee eeski naapge rɛŋ rɛŋ. Nakŋ kɛn debse tediŋ se, jee jeel *Raa mal ey kic 60 ɔŋ tɛd naan se eyo: naan se tood te mend bubiŋa. ² Ute naan se kic 60 naase

'tɔɔmki tɔɔm rose. Ey num naase se, maakse 'tuju ɔɔ debm jaay təd nakŋ bin se, bɛeki num, 'tuuriŋki naatn maakse ki. ³ Deere, maam se m'dəkə nabo saapum se te naase. Anum debm təd nakŋ bin se, maam m'ɔjingga bɔɔrɔ don ki aan gɔɔ maam m'utu maakse ki. ⁴ Ken naase 'tuskiga ute ro Mɛljege Isa se, saapum se ute te naase ɔɔ gɔtn se Mɛljege Isa taadn tɔɔgiṇa. ⁵ Naase se, debm təd nakŋ bin se, j'ɔn̩iŋ kaam ji *Bubm sitange aŋ dabara taa maakje daa ro ken naan̩ ɔk se 'tədn gɔtɔ ɔɔ bin 6o *bii ken Mɛljege ade 6aa se, kon̩ se 'kɔŋ kaaja.

⁶ Nakŋ naase 'tədki jaay 'tɔɔmki rose ro ki se, doobin̩ eyo. Naase 'jeelki ey la, ɔrɔmɔ cɔkə jaay j'ɔmbinga do rujŋ gəm ken j'ecinga kəc se, iin̩iŋ paac. ⁷ ɔrɔm ken do dəkin̩ ken taad te *kusiŋ se, ɔɔdkı dose ro ki. Bin 6o aki tədn aan gɔɔ rujŋ gəm ken j'utu j'eciŋ kəc jaay j'ɔmbiŋ te ɔrɔm ey se. Taa *al-Masi se, naan̩ 6o ɛd ron̩ *serke taa naajege aan gɔɔ *goon baatn ken Yaudge lee təol bii *laa Paakde ki se. ⁸ J'ɔn̩te 'tədki laajege ute mappan ken ɔk ɔrɔm do dəkin̩ se. ɔrɔm ese se, je taad ute nakgen jig eyo ɔɔ ute nakgen kusiŋa. Anum k'tədki laajege se ute mappan ken ɔk ɔrɔm eyo, kese je ɔeekŋ ɔɔ ute maakŋ kalaŋ ɔɔ ute ken met ki.

⁹ Maakŋ maktub ken maam m'raaŋsen kaam məɔtn se, maam m'deeksenga m'ɔɔ: jee ken lee ees naapa rəŋ rəŋ se, ɔnte təkdeki mədɛ. ¹⁰ Kese maam m'je taad ute jee dō *duni ken lee ees naapge rəŋ rəŋ, ey le jee lee dəŋ nakŋ jeege, ey le jee boogge, ey le jee maragge paac se eyo. Ken bin num, jee do duni ki se, naase adeki teecŋ kəŋo. ¹¹ Gɔtɔ, bin eyo! Maam m'raaŋsen se tāa dəbm taad ɔɔ

naan̄ genaa doobm Isa ki, jaay 6o εεsn mendge ren̄ rəñi, 6oogo, təd maraga, əad jeege, aay tətə deel te gɔtiña, əə kucun jeege se. Debm bin se, əntə 'kɔkiñki mede əə kɔsə kic 6o, əntə 'kɔski ute naañा. **12-13** Anum jee kən doobm al-Masi ki ey se, maam 6o m'ade kɔjñ bɔɔrɔ dode ki eyo, num naade se Raa 6o kən utu aden̄ kɔjñ bɔɔrɔ dode ki. Num naase se, əjki bɔɔrɔ do genaasege tun doobm Isa al-Masi ki, taa Kitap taadga taad əə: *Demb kusin̄ se, 'tuurinki naatn̄ maakse ki.**

6

*Genaagen doobm *al-Masi ki sakak naapa*

1 Kən maakse ki jaay deb kalan̄ ək taara ute genaañ num, naase, əñki jee Raage əə 'sakakinki gɔtn̄ jeege tun jeel *Raa mal ey se gen dñ? **2** 'Jeelki jee Raage 6o utu kɔjñ bɔɔrɔ do jeege tun do *duni ki se. Num kən jee duni ki jaay naase 6o utu adeki kɔjñ bɔɔrɔ num, taargen səem səem daanse ki se, naase əñ aaski gen təɔlin̄ ey ne? **3** Naajege 6o j'utu j'aki kɔjñ bɔɔrɔ do *kədn̄ Raage tu se, naase tap 6o 'jeelki ey la? Kən bin num, met kando naajege j'anki kaasn gen taadn̄ təɔl taargen do duni ki se! **4** Nabo kən naase jaay əkki taara daanse ki se, naase '6aaki gɔtn̄ jee kɔjñ bɔɔrge tun *egliz aaldən̄ maak ki eyo. **5** Maam m'taadsen taa səkɔñ asen tɔlo. Maakse ki se, genaa kən jeel-taar kən asen kaakñ metn̄ taarse se tap 6o, gɔtn̄ ne? **6** Num gan̄ j'aak genaa kən doobm Isa al-Masi ki kən ək taara ute genaañ kən doobm al-Masi kic se əə baa sakakin̄ naan̄ jeege tun doobm al-Masi ki eyo. **7** Anum

* **5:12-13** Aak Dt 17.7.

kən ɔkki taara ute naapa jaay 'sakakki naapa se, kese naase oockiga doobm Raa ki. Ken deba jaay tujsega se naase ɔŋ aasiŋki ey ne? Ken deba jaay 'boogga ne dimse se naase ɔŋ aasiŋki ey ne? Ken naase ɔŋ aasiŋkiga se, bɛe cir ken naase adeki 6aa sakak se. ⁸ Num gaŋ naase 6o 'lee 'tujki jeege tu ɔɔ 'lee boogki nakŋ jeege. ɔɔ jee ken naase 'lee 'teddeki nakŋ se dode ki se, naade se 6o gənaasegen doobm Isa al-Masi ki. ⁹ Naase 'jeelki, jeegen ken tɛdn nakge ute doobin̩ ey se, 'kɔŋ kənd *maakŋ Gaar Raa ki eyo. ɔɔte 'kaaŋki rose dala: jee lee ɛes naapa rɛŋ rɛŋ, jee maragge, gaabgen lee ɛes mend jeege ute mendgen lee ɛes gaabm jeege, gaabgen paacŋ ken lee ɛes naapa, ¹⁰ jee boogge, jee tamage, jee aay tɔtɔ deel te gɔtiŋa, jee kɔɔdn jeege, jee tujŋ nakŋ jeege, naade se paac 'kɔŋ kənd maakŋ Gaar Raa ki eyo. ¹¹ Bin 6o do dəkiŋ maakse ki se, jee mətinge tədø nakgen se, num gaŋ ute ro Meljege Isa al-Masi ɔɔ ute Nirlŋ se, Raa *tug daapsega, tɛdsenga 'tedkiga jee naange ɔɔ aakkiga bɛe naanin̩ ki.

**'Nookki Raa ute rose*

¹² Nam taad ɔɔ: Maam se, m'ɔk doobo gen tɛdn nakge paac. Deere, maam se m'ɔk doobo gen tɛdn nakge paac naðo, nakge paac maakin̩ se, ɔŋ təəlum sər eyo. Deere, maam se m'ɔk doobo gen tɛdn nakge paac, naðo maam se m'kɔŋ kɔŋ rom gen tɛdn bul ne dim eyo. ¹³ Ter nam taad ɔɔ: Nakŋ-kɔsə se, k'tedŋ taa maaka, ɔɔ maaka se le gen nakŋ-kɔsə. Deere, num nakŋ-kɔsə ute maaka se Raa utu aden tɛdn 'tedn gɔtə. Num gaŋ ro se, Raa tediŋ gen keessn naapm rɛŋ rɛŋ eyo, taa rojego se naan̩ gen Meljege,

၁၁ Mɛljege se lɛ naan̄ 6o Mɛl rojege. ¹⁴ ၂၁ Raa kɛn duro Mɛljege daan̄ yoge tu se, ute tɔɔgiñ se, naan̄ utu ajeki 'dur naajege kici.

¹⁵ Naase 'jeelki naŋa naŋa kic 6o maakj̄ ro *al-Masi ki se, naan̄ tɛdga ron̄ kaam kalaŋ. Bin se, maam se m'kɔŋ kuun ro al-Μasi kaam kalan̄ jaay m'an̄ tum ute ro mend kɛesn gaaba la? Kese gɔt̄. ¹⁶ 'Jeelki, deba jaay tood ute mend kɛesn gaaba se, naade tum tɛdga ro kalan̄. Taa Kitap taadga taad၁၁: *Naaden di se tum tɛd daa ro kalan̄.**

¹⁷ Num gaŋ debm dɔɔk ute Mɛljege se, naan̄ tum tɛdga kalan̄ ute naaña. ¹⁸ 'Booyki, kɛesn naapm rɛŋ rɛŋ se, ɔɔski dose naatn dəkə ro ki! *Kusin̄ paacn̄ kɛn̄ debkilimi lee tɛd se, ɔŋ tuj ron̄ aan̄ gɔɔ kɛesn mendgen rɛŋ rɛŋ se eyo, num gaŋ debm jaay ees mendge rɛŋ rɛŋ se, naan̄ ɔl ron̄ paac maakj̄ kusin̄ ki. ¹⁹ Naase 'jeelki rosege se tɛdga bee gen̄ *Nirł Salal kɛn Raa ɛdsesiño ၁၁ bɔrse, naan̄ utu maakse ki. Bin num rosege se, tɛdga gen̄ naase 'maliŋge eyo. ²⁰ Taa Raa se, dugsega dose ute zo ɔɔŋ. Ken bin num, ɔŋki rose se 'nookj̄ Raa.

7

Mɛtn̄ taar gen̄ tɔkŋ naapa

¹ Bɔrse maam m'je m'asen terle do taar kɛn naase 'raaŋumkiro maakj̄ maktubse ki se. Ken 'tɛdn̄ jiga num gaaba ɔŋte kɔkŋ menda. ² Nabo, taa aki lee kɛesn naapge rɛŋ rɛŋ ey se, gaabm gay gay kic 6o, ɳ'ɔk menda ၁၁ mend gay gay kic le ɳ'ɔk gaaba. ³ Gaaba jaay je mendin̄ se, menda ɔŋte gaasin̄ rona. ၂၁ ken̄ menda 6o je gaabin̄ kic l̄,

* **6:16** Aak Jɛn 2.24.

gaabin̄ ḥonte gaasin̄ ron̄. ⁴ Taa gaaba se, ɔk tɔ̄gɔ̄ do ron̄ ki eyo, ron̄ se tɛ̄dga gen̄ mendiñā ɔ̄ menda kic lε, ɔk tɔ̄gɔ̄ do ron̄ ki eyo, ron̄ se tɛ̄dga gen̄ gaabiniñā. ⁵ Ken̄ naase jaay 'jeki 'gaasn̄ rose taa aki tɔ̄nd metn̄ *Raa se, do naan̄ ki se 'taad̄ tɔ̄olink̄ ute naapa; ɔ̄ kaad̄ ken̄ naase 'gaaski rose naapge tu se, ḥonte 'kingki do ki daanin̄ tɛ̄dn̄ dɔ̄kɔ̄, num 'terl̄ iŋgki aan ḡō ken̄ do dɔ̄kiñ naase 'tingkiro se. Ey num ken̄ ḥō aasink̄ te do rose ki ey se, s̄om̄ *Bubm sitange 'kɔ̄ŋ̄ doobo asen naama. ⁶ Ken̄ ɔ̄lum jaay m'taad̄ bin̄ se, kese maam m'undsen kund 6o kul eyo, num maam m'taadsen taad̄ 6o doobo sum. ⁷ Maam m'je se, jeege paac 'king aan ḡō maama ken̄ m'ok te mend ey se. Nabo naŋ̄ naŋ̄ kic 6o Raa ɛdiñ naabiniñ gen̄ don̄ don̄a. Deb kalaŋ̄ Raa ɔ̄ɔdiñ doobo gen̄ kɔ̄kn̄ menda ɔ̄ deb kuuy se lε, Raa tediñ gen̄ 'ting arbiya.

⁸ Arbige ute mend-daayge se, m'taad̄den m'ɔ̄: ken̄ aden 'tɛ̄dn̄ jiga se num k'j'iŋg aan ḡō maam ken̄ m'ok mend ey se. ⁹ Anum ken̄ naade jaay aŋ̄ kaasn̄ do rodege tu ey se, mendge lε k'tɔ̄kŋ̄ gaabge ɔ̄ gaabge kic lε k'tɔ̄kŋ̄ mendge. Taa debm jaay ɔk kɔ̄k se, b̄ee cir debm ken̄ ɔk te eyo ɔ̄ aakga mendge num lee dɔ̄nde ute maakin̄ se. ¹⁰ B̄orse m'je taad̄ ute jeegen̄ tɔ̄kga tɔ̄k naapa doobm *al-Masi ki. Taar se maam 6o m'taad̄in̄ eyo num Meljege 6o taadiñā: mend jaay ɔkga gaaba se, ḥonte r̄esn̄ ute gaabiniñā. ¹¹ Ken̄ naan̄ r̄esŋ̄ga ute gaabiniñ lε, n̄'ḥonte kɔ̄kn̄ gaabm kuuy. Ḫō ken̄ naan̄ 6o jeḡa gaaba lε, n̄'terlo ro gaabiniñ ki. Anum gaaba kic n̄'ḥonte piir ute mendiñā. ¹² Jeege tun̄ kuuy se, kese maam 6o m'taad̄den ey num Meljege eyo, m'ɔ̄: genaa doobm al-Masi ki jaay mend naan̄ iŋg 6ee se jaay aal te

maakin̄ do al-Masi ki ey se, ɔɔ mənd se jaay took je kiŋ ute naaŋ num, n'ɔ̄nte piiriṇa. ¹³ ɔɔ mənd doobm al-Masi ki jaay, gaabm naaŋ iŋg 6ee ute naaŋ se jaay aal te maakin̄ do al-Masi ki ey se, kən gaabm se jaay took je kiŋ ute naaŋ num, mənd se n'ɔ̄nte 'r̄esiṇa. ¹⁴ Taa gaabm jaay aal te maakin̄ do Isa ki eyo ɔɔ ɔk mənd kən aalga kaal maakin̄ do Isa ki se, taa mənd naaŋ ɔk se tədīn naaŋ tədga gəor ute Raa. Mənd kən aal te maakin̄ do Isa al-Masi ki ey jaay, ɔk gaabm kən aalga kaal maakin̄ do Isa ki se, taa gaabm naaŋ ɔk se tədīn naaŋ tədga gəor ute Raa kici. Kən bin ey num, gəndege se 'təd̄n dək te Raa, num gaŋ deer deer, naade se gəor ute Raa. ¹⁵ Kən deba aal te maakin̄ do Isa al-Masi ki ey jaay je an piir ute məndiṇ kən aalga kaal maakin̄ do al-Masi ki se, ɔñdeki kən naade jaay je piiri num, k'piiri. Kən 'təd̄n gaaba ey le mənda d̄im jaay aden tum ute debm kən aal te maakin̄ do Isa ki ey se, gətə. Taa Raa danjeno se, taa aki kiŋ ute lapia. ¹⁶ Anum naai mənd doobm Isa al-Masi ki se, 'jeelin̄ gaabi se an kəŋ kaasn gen təd̄n kəl gətn kaaj ki la? ɔɔ naai gaabm doobm Isa al-Masi ki se kic, 'jeelin̄ məndi se an kəŋ kaasn gen təd̄n kəl gətn kaaj ki la?

Nanja kic iŋg gətn kiŋgiṇ kən Raa danj̄in ro ki

¹⁷ Taar kən kuuy kən m'je m'asen taad se, naŋa naŋa kic 6o, iŋg gət kən Məljego ɔndiṇ ro ki ɔɔ gətn kiŋgiṇ kən ese 6o Raa danjino. Anum taargen se 6o kən maam m'lee m'doo� *eglizge paac. ¹⁸ Kən Raa danj̄i 6o naai ɔjga kəj pəndo le, ɔ̄nte koyiṇa*, num

* **7:18** Kaadn naane se Yaudgen ɔjga kəj pəndo se jee metinge daaṛ pənd̄en naade ɔjŋa kəj se 6o naade je an tuutn bəoy gətiṇ ki.

ing ute *kɔjŋ pəndi se. ၁၉ kən Raa dañi jaay naai
utu oj te pəndo ey le, ɔ̄nte kɔjŋ pəndo. ၁၉ Debm ɔ̄jga
pəndo ɔ̄ debm kən oj te eyo, paac bo t̄ed d̄im eyo.
Num nakŋ jiqa cir paac se, debm t̄edn nakgen kən
Raa ɔ̄ k'łtediŋ se. ၂၀ Anum naŋa naŋa kic bo, ɔ̄
'kiŋgətn kiŋgiŋ kən Raa dañiŋ ro ki se. ၂၁ Kən Raa
dañiŋ se, naai 'bul le? ɔ̄nte kuun nirli, num gaŋ kən
naai jaay ɔ̄k doobo gen k̄əođn doi maakŋ bul ki se le,
k̄ese bo nakŋ jiqa. ၂၂ Bul jaay M̄eljege Raa dañiŋoga
se, naan ɔ̄ŋga don gətn M̄eljege tu; bin bo debm bul
ey jaay M̄eljege Raa dañiŋa se, naan t̄edga bul gen
*al-Masi. ၂၃ Naase se Raa dugsega dose ute zo ɔ̄ññ;
bin num naase se ɔ̄nte 't̄edki bulu gen jikilimge.
၂၄ Genaamge, naŋa naŋa kic bo ing gətn kiŋgiŋ kən
do d̄ekin gətn kən Raa dañiŋ ro ki se.

*M&tn taar jee k&n t&k te gaabge ute m&ndge eyo &&
ute g&n m&nd-daayge*

25 Börse maam m'je m'asen tərlə do mətn taar jeuge tun kən tək te gaabge ute məndge eyo. Əs taar se Məljege 60 undum te kul eyo, num maam 60 m'saapa əə m'je m'asesiñ taada; əə naase 'jeelumki maam se Məljege tədumga bəe əə taar kən maam m'taad se naase 'tookki do ki taa maam se m'tuj ərmum eyo. **26** Ute dubar kən j'aakin̄ki bōrse se, m'saap m'əə: kən 'tədn̄ jiga se gaaba ey le mənda se ɳ'kinḡ bini. **27** Kən ək mənda le, əntə piiriñä. Əs kən ək te ey le, əntə kəkə. **28** Num gañ kən əkga mənda kic num, naai 'təd te *kusiñ eyo. Əs kən goon mənda 60 əkga gaaba kic num, təd te kusiñ ey kici. 'Jeelki jee inḡ kinḡ bəe se kinḡde utu aden tədn̄ əəñə. Taa naan̄ se 60 maam m'je nakgen se 'kaan̄ dose ki eyo.

29 'Booyki m'asen taada genaamge: ɓere, kaadn kən Raa gaanjin se ɔ̄opga baata. Bin num naan ki se, gaabgen kən ɔ̄k mendge se, k'tedn naaba Raa ki aan gao jee kən tək te mendge eyo; **30** jee kən eem keem se, k'tedn naaba Raa ki aan gao jee kən eem keem eyo, ɔ̄ jee kən maakde raap se le, k'tedn naaba Raa ki aan gao jee kən maakde raap eyo, jee kən lee dugn nakge se le, k'tedn naaba Raa ki aan gao jee ɔ̄k dim eyo, **31** ɔ̄ jee kən tedn naaba ute nakgen naade ɔ̄k do *duni ki se le, j'ɔ̄nte kənd saapde do nakge tun se, taa duni ara se utu 'deele.

32 Maam m'je naase aki kuun nirlse eyo. Taa naan se 60 debm jaay ɔ̄k te mend ey se, naan saapm do naabm Meljege tu ɔ̄ naan je doobm nakj kən 'təol Meljege tu. **33** Num ganj debm jaay ɔ̄k menda se, naan uun nirlin taa nakgen do duni ki ɔ̄ naan se saap 60 je doobm nakj kən 'təol mendin ki. **34** Debm bin se, saapiñ tedn kaam dio. Anum mend ɔ̄k te gaab ey se, ey le goon menda se, naade se saap do naabm Meljege tu ɔ̄ maakde ute rode paac, naade ɔ̄niñ Meljege tu. Num ganj mend ute gaabiñ se, naan uun nirlin taa nakgen do duni ki ɔ̄ naan se je doobm nakj kən 'təol gaabiñ ki. **35** Maam m'taadsen bin se, taa asen tedn bεε, ey num maam se m'je m'asen gaasn doob eyo. Nakj maam m'je naase aki ted se, nakj kən bεε cir daala ɔ̄ aki tedn naabm Meljege se ute maakj kalar. **36** Ken goon kədə saap ɔ̄ mend kεesin se jaay naan ɔ̄kiñ te ey num, an tuj maakiñ se ɔ̄ ken naan jaay je mend kεesin se deel te gatiñ, aakiñ bεeki num, an kək se, ɔ̄n ɔ̄kiña. Ken naan ɔ̄kinga kic 60, ted te kusin eyo. **37** Num ganj kən goon kədə ɔ̄k mend

kɛesɛ, ɔɔ kɛn naan̄ jaay aasiñ do roñ ki, ɔɔ naan̄ mala 6o uun doa, nam 6o gaasiñ gen̄ kɔkiñ ey se, ɔɔ saap ɔɔ añ kɔñ kɔk ey se, ɔɔ kɛn naan̄ jaay ɔñ aasiñ do roñ ki ɔñ baa te roñ ki ey se, naan̄ tedga jiga naan̄ Raa ki. ³⁸ Bin 6o debm ɔk mɛnd kɛesɛ jaay ɔkinga num jiga, num debm jaay ɔkiñ te ey se, ter tedga jiga cir daala. ³⁹ Ken mɛnda jaay gaabin̄ utu ooy te ey se, naan̄ ɔk doobm añ res eyo. Anum kɛn gaabin̄ ooyga jaay 6o, naan̄ ɔk doobo gen̄ kɔkn̄ gaabm kuuy kɛn naan̄ maakiñ jea. Na6o gaabin̄ se 'tedn̄ debm doobm *al-Masi ki jaayo. ⁴⁰ Jiga se n'ɔnte kɔkn̄ gaabm kuuy. Bin se naan̄ 'king ute maäk-raapo cir daala. Kɛse 6o saapm maama ɔɔ maam m'jeele maam kic m'ɔk *Nirł Raa maakum ki.

8

Daa maragge

¹ Bɔrse, maam m'je m'asen tɛrl do mɛtn taar daa maragge tu. Aan gɔɔ naase ɔɔki: Deere, naajege paacki se k'l'ɔkki jeele. Na6o jeel nakñ kɛn debkilimi ɔk se, oopiñ dona. Num gañ maak-je do naapge tu se, noogjeki gen̄ ziidn̄ baa ute naanjege. ² Ken nam jaay saap ɔɔ naan̄ ɔk jeele se, kɛse naan̄ utu jeel te d̄im ey bɔrtɔ. ³ Num gañ debm jaay je *Raa se, Raa jeelin̄a.

⁴ Naase ɔɔki: daa maragge se, naajege j'ɔkki doobo gen̄ kɔsɔ lɔbu gen̄ kɔs ey le? K'jeelki, maraggen do *duni ki se, nakñ rɛñ c̄ere ɔɔ Raa le naan̄ kalañ lak, Raa kuuy se, gɔtɔ. ⁵ Deere, jee mɛtinge taad ɔɔ raagen kuuy utu maakñ raa ki ɔɔ do naan̄ ki kici. Jee bin se ɔk raage ute mɛlge d̄ena

kən naade lee εrg naandēge tu ɔɔ eemde. ⁶ Num gaŋ naajege se, k'jeelki Raa se, naaŋ kalaŋ lak. Naaŋ 6o Bubjege ɔɔ nakge paac iin̄o ḡotn naaŋ ki ɔɔ kən naajege j'utu j'in̄gki se kic 6o, ute naaŋa. ɔɔ Meljege kic 6o kalaŋ sum, naaŋ 6o Isa *al-Masi ɔɔ ute naaŋ se 6o, nakge paac utu t̄iŋg ḡotde ki ɔɔ naajege kic 6o kin̄gjege kaam ji naaŋa.

⁷ Num gaŋ taar met kən ese se, jeege paac jeel ɔk te metin̄ eyo. Jee metinge se, deelga deel ute maragge ɔɔ b̄orse kic 6o kən naade ɔs kɔs daa maragge num, aakin̄ aan ḡoo daa se gen maragge. Anum ute saapden kən ɔŋj jeel ɔk metn nakge met ey se, naade saap ɔɔ kese tujdenga naan Raa ki. ⁸ K'jeelki, nakŋ kɔsø se, ajeki kɔŋ naakŋ naan Raa ki eyo. Kən j'ɔskiga lε, ajeki ziidn dim eyo ɔɔ kən j'ɔski te ey kic lε, dimjegen 'kut tap 6o ḡoto.

⁹ Naase se ɔkki doobo kən kɔsn nakge paac, na6o ɔndki kɔndɔ, ɔŋte 'kɔlki jeegen ɔk t̄aagɔ naan Raa ki ey se, 'koocŋ doobm Raa ki. ¹⁰ Aan ḡoo naai kən 'jeel nakŋ met ki jaay, in̄g bee marag ki ɔɔ in̄g ɔs kɔs daa maraga se, genaai kən saapin̄ ɔŋj jeel ɔk te metn nakŋ met ey se jaay aakki naai in̄g ɔs kɔs se, naai an̄ kɔlin̄ naaŋ kic 6o 'kɔsn daa maraga se. ¹¹ Bin 6o ute jeeli kən naai ɔk se, genaa kən saapin̄ jeel ɔk te metn nakŋ met ey se, naai an̄ kɔlin̄ naaŋ 'kutu, ey num genaa ese 6o kən al-Masi ooy taariŋ se. ¹² Kən naai 't̄ed bin se, kese naai 't̄ed *kusin̄ genaaige tun saapde ɔŋj jeel ɔk te metn nakge met ey se ɔɔ 'tujde maakde. Bin se naai 't̄ed kusin̄ 6o al-Masi ki. ¹³ Taa naaŋ se 6o, kən taa kɔsø sum 6o 'kɔl genaam koocŋ doobm Raa ki se, mɔətn maam m'kɔsn daa eyo taa genaam se 'koocŋ doobm Raa ki eyo.

9

*Nakgen kən *jee kaan naabm Isa al-Masige ək doobo do ki*

¹ Anum, maam se nakŋ ək təəgə dom ki utu la? Maam se, *m'debm kaan naabm Isa ey la? Əs Məljege Isa se, maam m'aakinəga ute kaamum ey la? Naase se, maam 6o m'baanseno doobm Məljege tu ey la? ² Ken jee kuuy jaay əə maam se m'debm kaan naabm Isa al-Masi ey kic 6o, naase se 'jeelki maam m'debm kaan naabm Isa al-Masi. Aan gəə naase 'dəəkkiga ute Məljege se ute naase se 6o, jeele jeele maam se m'debm kaan naabm Isa.

³ Jee kən əkum mindum se, kəse 6o taar kən maam m'əko kən m'je m'aaden tərlə: ⁴ taa naabm kən naaje k'ted' se, naaje j'ək doobo kən naase ajeki kədn kəsə ute kaaye ey ne? ⁵ Naaje se j'ək doobo gən təkŋ məndgen doobm *al-Masi ki əə gən lee ute məndjege aan gəə jee kaan naabm Isa al-Masigen kuuy ute gənaa Məljege Isa əə aan gəə Pier se ey la? ⁶ Ləbu maam m'ute Barnabas kaljeki sum 6o, k'tedn naaba ute jiye jaay j'an kəsn ne? ⁷ Naase 'booykiga la kən deba uunga asgar jaay, naan malin 6o baa jedo gurs taa an kəgn ro naan malin se, utu ne? Bii kalan jaay deba naab maakŋ gətin jaay 'kəŋ kəsn nakŋ maakŋ gətin ki ey se, utu ne? Lə debm gaama jaay aay si maalinge ey se, utu ne?

⁸ Anum nakŋ kən maam m'taadsen se, jikilimge 6o lee tədin sum eyo, num *Ko Taar kən Raa ədo Musa ki kic 6o taadinga taada. ⁹ Taa Ko Taar kən Raa ədo Musa ki se k'raan j'əə: *Maraŋ tiiko nakŋ*

*tənd gεmε se, j'əñte kəlin̄ d̄im taariñ ki kən an gaasn
kɔsɔ.**

Bin num gɔtn ese se *Raa taad ute maranje la?
10 Naan̄ taad ute naajge ey ne? Deer deer, taar se k'raanj̄ taa naajege. Taa naan̄ se bo debm naabm maakŋ̄ gɔtiñ̄a ɔɔ debm tənd ḡem̄iñ̄ se naaja naaja kic 6o ɔnd don̄ do nak kən naan̄ utu 'kəñ̄ se. **11** Naaje jaay k'baa k'taadsen taar Raā aan ḡoo debm kən ɔɔc maakŋ̄ gɔtiñ̄a ɔɔ kən k'təndga metse j'ɔɔ k'je d̄im ḡotse ki se kən bin num k'təndga metse k'deelga utu ḡotin̄ d̄en d̄en la? **12** Ken jee kuuy jaay ɔk doobo gen̄ kuun d̄im ḡotse ki num, naaje se met kando j'ɔk doobo k'cirden naade se daal ey la? Ute naan̄ se kic 6o naaje se j'uun te d̄im ḡotse ki eyo. Anum dubargen jaay an doje ki paac se, naaje j'aasiñ̄a, taa Labar Jigan gen̄ al-Masi se naaje k'je k'tədn̄ nakŋ̄ jaay 'gaasn jeege gen̄ booy 'kuun taar se eyo.

13 'Jeelki, jee kən tədn̄ naaba maakŋ̄ *Bee Raa ki se, kɔsde se naade ɔñ̄ maakŋ̄ nakge tun jeege baano *serke maakŋ̄ Bee Raa ki se. ɔɔ jee kən tədn̄ naaba *ḡot kən k'lee k'tɔjñ̄ mooso Raa ki se lε, naade se kic ɔñ̄ bɛdde ḡotn̄ ese. **14** Bin 6o Meljege taad ɔɔ: jee kən lee taad Labar Jiga gen̄ al-Masi jeege tu se, ɔñ̄ jeegen k'lee k'taadden se aden kədn̄ nakŋ̄ kən 'kaasn gen̄ tingd̄e.

15 Ey num maam se m'ɔk doobo, naðo m'uun te nakŋ̄ nam eyo ɔɔ kən m'raanj̄sen maktub se kic 6o, ɔñ̄te 'saapki ɔɔki maam se m'je d̄im ḡotse ki. Maam se kən m'kooy kic num bεe cir kən m'tənd metn̄ d̄im ḡotse ki se ɔɔ nakŋ̄ maam m'tɔɔm rom do ki se m'je nam amsin̄ kɔɔd̄ eyo. **16** Gen̄ taadn̄ Labar

* **9:9** Aak Dt 25.4.

Jiga gen al-Masi se, maam m'ɔk doobm kɛn m'an tɔɔm rom eyo taa taar se le Meljege bo εđumsin̄o ɔɔ m'an taadin̄ jeege tu tak. ɔɔ kɛn maam jaay m'taad Labarin̄ Jiga te ey le, naan̄ se am tɛdn̄ ɔɔn̄ aak eyo. ¹⁷ Kɛn naabm se jaay maam m'tedsin̄ ute maraadum sum num, naan̄ se maam m'ɔk doobo kɛn j'am kogn̄ dal dubaruma. Num bin eyo! Naabm se le, Raa bo εđumsin̄ kaam jima ɔɔ m'an tɛdn̄ tak. ¹⁸ Maam tap bo j'am kogn̄ di? Labar Jiga gen Isa al-Masi kɛn maam lee taad jeege tu cere se bo, 'tɛdga bɛđuma. Ey num maam se m'ɔk doobo taa Labar Jigan maam m'lee m'taad se j'amga kogn̄ dim, nabo maam malin̄ bo baate.

*Pɔlje ano ɓaa ute jeege paac gɔtn *al-Masi ki*

¹⁹ Deere, maam se m'bul nam eyo. Num gaŋ m'tedn̄ rom aan gɔɔ bulu se taa jeege paac, taa m'tedn̄ jeege dəna ade ɓaa doobm al-Masi ki. ²⁰ Ute Yaudge se, maam m'ted rom kɔd Yaud, taa m'ano ɓaa ute Yaudge doobm al-Masi ki. ɔɔ kɛn ute jeegen ing do *Ko Taar kɛn Raa εđo Musa ki le, maam kic m'ted rom aan gɔɔ maam kic m'ing do Ko Taar kɛn Raa εđo Musa ki. ɔɔ kɛn deere num, maam m'ing do Ko Taar kɛn Raa εđo Musa ki ey sum. Kɛn ɔlum jaay maam m'ted naan̄ se, taa m'je jee kɛn ing do Ko Taar kɛn Raa εđo Musa ki se, ade ɓaa doobm al-Masi ki. ²¹ Ute jeegen jeel Ko Taar kɛn Raa εđo Musa ki ey se, maam kic m'ted rom aan gɔɔ m'jeel Ko Taar kɛn Raa εđo Musa ki eyo. Ey num, deere, maam se m'jeel Ko Taar kɛn Raa εđo Musa ki ɔɔ Ko Taar maam se, naan̄ Ko Taar gen Labar Jiga gen al-Masi. Kɛn maam jaay m'ted rom bin se, taa m'aden tɛdn̄ naade ade ɓaa doobm

al-Masi ki. ²² Kɛn maam jaay m'ute jeegen ɔk tɔɔgɔ naan Raa ki ey se, maam m'ing aan gɔɔ naade taa m'andeno baa doobm al-Masi ki. ɔɔ maam m'ted ute jeege paac ute doobm gay gay kic 60 taa m'kaajn jee m̄etingen maakde ki se. ²³ Nakgen paac jaay maam m'tediñ se, taa Labar Jigan gen Isa al-Masi se 'wɔɔknj baa ute naaniñā. ɔɔ maam kic 60 m'kɔŋ bɛduma maakn bɛɛ Raa kɛn utu 'tedn jeenɔe tu se.

²⁴ 'Jeelki, jee paacn j'ɔmbde gen naŋ naŋ deete ki se, jee paacn aŋ se, deb kalaŋ aŋ deel se 60 j'aalin aace ɔɔ j'edin bɛdina. Bin num naase kic aanki aŋ gɔɔ gen debm aŋ deel se taa j'asen kaal aace ɔɔ aki kɔŋ bɛdse kici. ²⁵ Jee paacn kɛn lee aŋ gɔtn k'lee k'taan naŋ naŋ deete se, naade lee dabar rode dɛn aak eyo. Naade tediñ se taa j'aden kaal aace ɔɔ kɔŋ bɛdde[†]. Naabo kaal aacn k'lee k'j'aalden naade ki se, tedga sum 60 gɔtiñ utu 'deeple. Num gaŋ kaal aacn kɛn j'aaljeki naajege tu se gɔtiñ 'deel eyo, naan se 'ting gen daayum. ²⁶ Taa naaŋ se 60 maam kic m'aan gɔtn rɛŋ eyo, gaŋ m'aan ute doobiñā taa m'kaan gɔtn kaan ki. ɔɔ maam se m'tec aŋ gɔɔ debm deelga deel gen ceepm gen tɔnd naapa, naabo gɔtn tɔndki se m'ond gɔtn rɛŋ eyo. ²⁷ Maam m'dabar rom dɛna, taa m'an bɔɔbm kɔkɔ. Ey num maam kɛn m'taado taar gen Isa al-Masi jeege tu se, sɔm m'kutn naanja cɛrɛ.

10

ɔ̄nte 'daanki maraga

[†] 9:25 Kaal aacn k'taadn ara se k'tonddɛn laatge 60 dodege tu ɔɔ laatgen se j'ujdɛn ute kamb kaagge.

1 Genaamgen doobm *al-Masi ki, 'booyki m'asen taadn metn taar bubjegen do dəkiṇa. Kaad kən *Musa jaay oodo Bubjege do kəd-baar ki se, naade paac se gapara* bəəbdəno ɔɔ naade paac gaanjo Baar Aace†. **2** ɔɔ gapara jaay bəəbdəno ute gaanjo baar kən naade gaanjo se, kəse aan gəo *k'batzidenga kalanj ute Musa. **3** Naade paac oso kəsn kən bəəyo maakŋ raa ki. **4** Naade paac aay maan iinjō gətn *Raa ki, taa naade se aay maan teeco ro ko kən Raa eddeno ɔɔ ko ese se, lee ute naade‡. ɔɔ ko se, naan̄ bo al-Masi. **5** Ute naan̄ se kic bo, maakde ki se jee dəniŋ bo tədn nakŋ kən təol Raa ki eyo ɔɔ maak-taar Raa bəəy dode ki. Naade ooyo ɔɔ yodege se ɔɔpo do kəd-baar ki.

6 Nakgen se jaay aan dode ki se taa ajeki kaal bijege tu ɔɔ bin se j'aki kəŋ dəŋ nakŋ *kusiŋ eyo aan gəo kən naade dəŋjo se. **7** ɔɔnte 'daanki maraga aan gəo jee metingen maakde ki tədo se. Taa naan̄ se bo Kitap taad ɔɔ: *Naade inŋ naan̄ ki, oso ɔɔ aayo jaay bo naade inŋ baag daama ɔɔ ceeɛp ute rode. §*

8 J'ɔɔnte 'keeski naapge rəŋ rəŋ aan gəo jee metingen maakde ki lee tədo se. Taa naan̄ se bo maakŋ bii kalanj ki sum bo, jeege dupu-si-di-kaar-mətə ooyo.

9 J'ɔɔnte 'naamki Meljege aan gəo jee metingen maakde ki naamino se. Taa naan̄ se bo jee se wəɔjɔ tɔɔg təolde*. **10** ɔɔnte 'mooyki naan̄ ki dir dir ute Raa aan gəo jee metinge maakde ki se lee mooyo.

* **10:1** Gapar ara se je taadn ɔɔ Raa utu te naade. Aak Ekz 13.21-22.

† **10:1** Kaad kən se Baar Aace gaanjo kaam dio ɔɔ naade aal daan ki do kəes kən tuutu. Aak Ekz 14.22-29. ‡ **10:4** Taar ara se Pəl uuno taar kən jee dooy gaan *Israəlge lee dooy jeege. § **10:7** Aak Ekz 32.6.

* **10:9** Aak Nmb 21.5-6.

Taa naan̄ se 6o *kədn Raa debm kədn ko jeege se 'baado təolde. ¹¹ Nakgen se jaay Raa ən̄in̄ aan dose ki se, taa kaal bi jeege tun kuuy. ɔ̄ kən̄ naan̄ jaay ən̄in̄ k'raan̄in̄ maakj Kitap ki se lε, taa ajek̄i kaal bijege tu naajegen j'aankiga ḡoor ute 6ii kən̄ duni an̄ naan̄ se.

¹² Taa naan̄ se 6o debm saap maakin̄ ki ɔ̄ naan̄ təḡ doobm Raa ki se, n̄'ənd kəndə, n̄'ən̄te kooco. ¹³ 'Jeelki nak̄ naam kən̄ aan dose ki se, lee aan do jeege tu paac kici. ɔ̄ Raa se naan̄ debm tuj ərmiñ eyo ɔ̄ naan̄ 'kən̄ kən̄ nak̄ naam kən̄ aan dose ki se, 'deel dose eyo. Ute nak̄ naam kən̄ aan dose ki se, naan̄ asen taadn̄ doobm kən̄ naase anki kaañ kətə ɔ̄ naan̄ asen kədn̄ təogn̄ kən̄ naase anki kaasn̄ gen̄ serkiña.

¹⁴ Taa naan̄ se 6o, jee maakjemge, ɔ̄dki dose dək̄ ro maragge tu. ¹⁵ M'taadsen naase ki se aan ḡoo jee saap əñ taara jaay taada. Taar kən̄ maam m'taadse se, naase 'saap əkki metin̄ jiga. ¹⁶ Ken naajegē k'baaki baa kəsn̄, kəsn̄ M'eljege jaay j'uunki *kəɔpm gen̄ tətə koojn̄ bin̄ jaay k'təɔmk̄i Raa se, kese je taadn̄ ɔ̄: ute moosn̄ Isan̄ ɔ̄y se, naajegē k'tum k'tedkiga kalañ ute Isa ey ne? ɔ̄ kən̄ j'uunki mappa jaay k'dupki k'niginki ute naapa gen̄ kəsə se, kese je taadn̄ ɔ̄: k'tum k'tedkiga ro kalañ ute al-Masi ey ne? ¹⁷ Taa mappan se lε kalañ sum ɔ̄ naajegē k'paacki se k'nig k'j'ɔski naan̄ ese sum; bin̄ 6o naajegen ute dənjegē se, k'tum k'tedkiga ro kalañ.

¹⁸ 'Jeelki, gaan̄ *Israəlgen lee əso daa kən̄ naade lee təjin̄ *serke *gətn̄ kən̄ k'j'iin̄in̄ gen̄ lee tədn̄ serke Raa ki se, naade se *dəæk ute Raa kalañ[†]. ¹⁹ Taar

[†] **10:18** Aak Lb 7.6.

kən maam m'taadsen tap 6o m'je taadn m'čč dio? Bin num daa maraga ute maragine se tap 6o təol sərε ne? ²⁰ Bərε gətə! Naade se təol sər eyo. Nabo aan gəo serkŋ naade lee təj se lε, sitange tu ey num Raa ki eyo. Taa naan̄ se 6o maam m'je naase aki 'dəočŋ ute sitange eyo. ²¹ Anum naase aki kɔŋ kaay tətn koojŋ bin kən maakŋ kəɔpm Məljege tu jaay tər aki baa kaay kən maakŋ kəɔpm sitange tu se eyo; ɔɔ naase se aki kɔŋ kiŋ kɔsn kalan̄ do tabil ki ute Məljege ɔɔ tər aki baa kɔsn ute sitange eyo. ²² Ləbu k'je j'aki kookŋ do Məljege tu se lε? Naajege se k'łəøg k'cirinčki naan̄ la?

*Nakge paac se k'tedîŋki taa *nookŋ Raa*

²³ Nam taad ɔɔ: «Dəbkilimi ək doobo gen tədn nakge paac.» Nabo, naajege tu se nakgen se paac təoljeki sər eyo. Deere, debkilimi ək doobm gen tədn nakge paac, nabo naajege tu se ɔŋ noogjeki gen baa ute naanjege eyo. ²⁴ Nam ɔ̄nte 'saapm do naan̄ malin̄ ki sum, num n'saap do jeege tun kuuy. ²⁵ Naase əkki doobo gen dugŋ kɔsn daagen paacn̄ maakŋ suuk ki. Ken 'baaki baa kɔs se, ɔ̄nte 'təndki metə ɔɔ maakse, ɔ̄nte naajŋ do ki. ²⁶ Taa Kitap taad ɔɔ: *Do naanja ute nakgen dō ki paac se gen Məljege Raa.*[‡]

²⁷ Aan gəo debm aal te maakin̄ do Isa ki ey jaay dan̄se ɔɔ aki baa beeŋ ki se ɔɔ kən jaay 'baakiga num, kɔsn kən naan̄ ɛd̄sen se, əski, ɔ̄nte 'təndki metə ɔɔ maakse, ɔ̄nte naajŋ do ki. ²⁸ Ken nam jaay deeksen ɔɔ: Kəse lε daa maraga se, naase ɔ̄nte 'kɔski; bin se debm kən aalse bise ki se, naase an̄ki 'tədn̄ maakin̄ 'naajŋ do kɔs ki se eyo.

[‡] **10:26** Aak KKR 24.1.

²⁹ Maam m'taad ara se ute maakŋ naaŋ kɛn utu naaj naaja ey num, ute gen naase eyo. Maam lε m'ok doobo. Bin num gen dī jaay debm maakin utu naaj naaja am gaasn gen kɔsn nakge se? ³⁰ Ken maam m'baa kɔsə jaay m'tɔəm Raa num, gen dī jaay naai 'taadum taar iŋg kus do kɔs kɛn maam m'tɔəmga tɔəm Raa taarin se?

³¹ Bin ɓo kɛn aki kɔso, kɛn aki kaaye lɔ aki tɛdn dī dī kic ɓo, 'tɛdɪŋki paac gen nookŋ Raa. ³² Bin num kɛn ute Yaudge, jeegen Yaudge eyo, ey lε ute *eglizn gen Raa se, paac se, maakŋ kinjse ki se, ɔnte 'kɔlki nam 'koocŋ doobm Raa ki. ³³ Bin ɓo iŋgki aan gɔɔ maama: maam m'aay kaamuma ɔɔ do nakge tu paac se, m'je m'tɛdn nakŋ kɛn 'tɔɔl jeege tu paac. Maam se m'saap do maam malin ki eyo, num maam m'saap taa bɛɛ jee dɛna m'je taa Raa aden kaaja.

11

¹ Aan gɔɔ maam m'uun bɔlɔtn *al-Masi se, naase kic ɓo uunki bɔlɔtuma.

*Kaad kɛn mendge ute gaabge tusga gen keem *Raa*

² Maam se m'tɔəmse, taa naase se tɛdga tak ɓo, naase 'saapki dom ki ɔɔ naase utu iŋg 'bɔɔbki taar kɛn maam m'dooyseno se. ³ Nabo maam m'je taar se, naase anki jeel kɔkŋ jiga: gaabge paac se, *al-Masi ɓo dɔdɛ ki ɔɔ menda lε, gaaba ɓo don ki ɔɔ al-Masi lε, Raa ɓo don ki. ⁴ Kaadn keem Raa ki jaay ɓo gaabm kɛn taad taar teeco taar Raa ki ey lε eem keem Raa jaay aal kala don ki se, kese naaŋ ɔl al-Masi ɓo maakŋ səkɔŋ ki. ⁵ Num gaŋ kɛn mendga jaay kaadn keem Raa ki, baa taadn taar teeco taar

Raa ki ey le baa keem Raa jaay aal te kala don ki ey se, kese naan ɔl gaabin 60 maakŋ sɔkɔŋ ki ɔɔ mɛnd bin se tec aan gɔɔ mɛnd k'dəsinga dɔs doña kɛn ɔlin sɔkɔŋ tɔɔlin se. ⁶ Kɛn menda jaay baate kaal kala don ki se, bɛekin se k'dəsiñsin naatn. 'Jeelki, kɛn menda jaay j'ɔj k'naijinga bɛekin tak tak ey le k'dəsiñsinga se, tedin sɔkɔŋ tɔɔlin. Bin num ɔŋ menda tak 60 kaal kala don ki don ki. ⁷ Num kɛn gaaba jaay baa keem Raa n̄um, ɔŋte kaal kala don ki, taa gaaba se Raa aalin tecin naaŋ taa aŋ *nooko. Gaŋ menda le, Raa aalin se gen nookŋ gaabiñā. ⁸ Taa gaaba se teeco ro mɛnd ki eyo, num menda 60 teeco ro gaab ki*. ⁹ Gaaba se Raa aalino taa mɛnd eyo, num menda le nookŋ gaabiñā. ¹⁰ Taa *kɔdn Raage se 60 menda se n'aal kala don ki ɔɔ ute kal kɛn naan aal don ki se je taadn ɔɔ naan se sook deb kɛn ɔk tɔɔgo don ki se.

¹¹ Ute naan se kic 60, naan Mɛljege tu se, menda kalin ki sum se kɔŋ kaan kaam eyo ɔɔ gaaba kic le kalin ki sum se kɔŋ kaan kaam ey kici. ¹² Aan gɔɔ menda le teeco ro gaab ki se, gaab kic le menda 60 oojinā; num naade paac se iino gɔtn Raa ki. ¹³ Naase malinge aakin ki tu. Kɛn jeege tusga gen keem Raa jaay menda aal te kala don ki ey sum 60 eem Raa se, dɔɔdn ne? ¹⁴ Kɛn j'aakin kaak bin kic 60, gaaba jaay ul bɛekin tedi jerl se, sɔkɔŋ ey ne? ¹⁵ Gaŋ menda jaay bɛekin d̄en se, ɔkiñā. Bɛekin kɛn Raa edin d̄en se, tedin tec aan gɔɔ mɛnd kɛn aalga kaal kala don ki. ¹⁶ ɔɔ debm jaay je tookŋ do taarge tun maam m'taadsen ey se, maam ute *eglizgen gen Raa se le, kese 60 nakŋ kɛn naaje k'lee k'teda.

* **11:8** Aak Jɛn 2.18-23.

Kəsn gen Məljegə Isa

17 Do taarge tun maam m'je m'asen taadse, maam m'asen kəŋ təəm eyo. Taa kən naase jaay 'tuskiga gen keem Raa se, naase 'tədki nakgen *kusiň 60 cir kən bεε. **18** Anum nakŋ deet deet se k'taadum j'ɔɔ: kən naase jaay 'tuskiga gen keem Raa num, naase 'lee 'gaanjki ute naapa. ɔ̄do taar kən se, m'jeelin kengen metinge se, met ki. **19** Bin num maam m'jeele maakse ki se, jeege utu 'gaanj ute naapa, bin jaay 60 j'kaakŋ jeel jee kən ɔ̄k taar Raa ɔ̄ɔ̄ se. **20** Kən naase 'tuskiga gen keem Raa jaay ɔ̄ski kəs ute naapa se, kən maam m'aakin ara ki num, aan gɔ̄o kəsn gen Məljegə eyo. **21** Taa kən naase jaay iŋgiga gɔ̄tn kəs ki se, naŋa naŋa kic 60 naar ɔ̄s kəsin kəsin kən naan 6aano. Bin 60 jee metinge lε, 60 təəldē təələ ɔ̄ jeeegen kuuy se lε, aay bini oon koono. **22** Ken bin num, ɔ̄ski ɔ̄ aayki beege tu. Lə naase ɔ̄kki beege ey ne? Ken naase jaay 'tədki bin se, naase uum aalki kaal *egliz gen Raa se 60 naan ki ɔ̄ genaagen ɔ̄k d̄im ey se lε, naase aakd̄eki kaakŋ metde. Anum do taarge tun ese se, naase 'jeki m'asen taadn m'ɔ̄ d̄i? M'asenga təəm la? Gətə. Do nakge tun naase 'tədki se, maam m'asen kəŋ təəm eyo.

23 'Booyki! Kəse 60 taar kən Məljegə dooyumo ɔ̄ maam kic m'dooyseno m'ɔ̄: maakŋ noor kən j'an kəkŋ Məljegə Isa se, naan uun mappa jin̄ ki, **24** ɔ̄ kən naan jaay təəm Raa aas se, naan dupiňa ɔ̄ deek ɔ̄: «Kəse 60 roma kən m'edin̄ *serke taa naase. Nakŋ se 'lee 'tedin̄ki bini ɔ̄ 'saapki dom ki.» **25** Ken naade jaay ɔ̄s aas se, Məljegə uun *kəɔpm dooc ute tətn koojn̄ bin̄ se ɔ̄ tedin̄ bin kici, taaddən ɔ̄: «Tətn

koojn̄ biñ kēn maakj̄ kōop kēn ese se je taadn̄ ute moosum 'kōoy se, kēse je taadn̄ ɔɔ: *Raa dōokga kiji ute naase. Daayum kēn naase 'baaki baa kaaye se, 'tēdiñki bini ɔɔ 'saapki dom ki.» ²⁶ Daayum kēn naase jaay 'tuskiga gen kōsn mappan ese se[†] ɔɔ gen kaay tōtn̄ koojn̄ biñ kēn maakj̄ kōop kēn ese se, kēse naase 'taadki mētn̄ taar kooy Mēljege bini, bii kēn naan̄ ade tērl ro ki.

²⁷ Taa naan̄ se bō, debm ɔs mappa gen Mēljege ɔɔ aay tōtn̄ koojn̄ biñ kēn maakj̄ kōop Mēljege tu ute doobin̄ ey se, bōor̄ utu koocn̄ don̄ ki taa daa ro Mēljege ute moosiñ se, naan̄ aaldēn te maak ki eyo. ²⁸ Taa naan̄ se bō naña naña kic kēn baa baa kōsn mappm ese se ɔɔ baa 'kaay tōtn̄ koojn̄ biñ kēn maakj̄ kōop kēn ese, n'saap do ron̄ ki jaay 'kōsa ɔɔ 'kaaye. ²⁹ Anum debm jaay ɔs mappan se ɔɔ aay tōtn̄ koojn̄ biñ kēn maakj̄ kōop ki se, saap te do ro Mēljege tu eyo jaay ɔs ɔɔ aay se, kēse naan̄ malin̄ bō tēd bōor̄ ooc don̄ ki. ³⁰ Taa naan̄ se bō maakse ki se jeege dēna tēdga kōaño, jeege dēna kōaño tujdenga ɔɔ jee mētinge ooyga. ³¹ Ken naajege jaay k'jeelki kōjn̄ bōor̄ do naaje malinge tu se, Raa ajeki kōjn̄ bōor̄ dojege tu eyo. ³² Anum kēn Mēljege jaay ɔjjeki bōor̄ dojege tu se, kēse naan̄ dejjeki dejje. Taa bii kēn naan̄ 'kōjn̄ bōor̄ do *duni ki se, bōor̄ 'koocn̄ dojege tu ey sum. ³³ Bin bō genaamgen doobm al-Masi ki, kēn 'tuskiga gen kōsn, kōsn Mēljege se, 'booyki naapa. ³⁴ Ken debm jaay bō tōolin̄ le, n'ɔs been̄ ki. Bin bō kēn naase 'tuskiga se, bōor̄ 'koocn̄ dose ki eyo. Taargen ɔɔp se, kēn maam m'baaga gōtse ki jaay bō, m'asen baa

[†] **11:26** Mappan ese se Mēljege Isa taad ute daa ron̄ mala.

taadn naŋ metiŋa.

12

*Naabm kən *Nirl Salal edjeege tu gən tədn naabm
Raa

¹ Genaamgen doobm al-Masi ki, børse maam m'je m'asen tərl do mətn taar naab kən *Nirl Raa edjeege tu se. Maam m'je m'asen kəŋ naase aki kiŋg do dərlse ki eyo. ² Do dəkiŋ, kən naase 'jeelkiro te Raa mal ey se, kaad kən naane se, nakŋ ək təøgo dose ki se 'təd əlseno gətn raasege tun əŋ taad taar ey se, əŋ naase le əŋ aasinkiro gen daar təøg eyo. ³ Taa naan se bo, 'booyki m'asen taada: debm jaay taad əŋ: əŋ Raa 'naam Isa se, debm bin se naan ək Nirl Raa maakin ki eyo. Əŋ debm taad əŋ: Isa se Məljege se, debm bin se ək Nirl Salal maakin ki.

⁴ Nirl Salal se, naan kalaŋ sum, naþo nakgen kən naan edjeege tu se, dəølin dəna. ⁵ Məljege se kic naan kalaŋ sum, naþo naabm kən naan edjeege tu se, dəølin dəna. ⁶ Raa kən tədn naaba maakin jeewe tu paac se, naan kalaŋ sum, naþo doobm kən naan edo gen tədn naabin se, dəølin dəna. ⁷ Naŋ naŋa kic bo Raa edin Nirl Salal maakin ki se, taa an tədn naabm kən 'noogn jee Raage paac. ⁸ Deb kalaŋ se, Nirl Raa edin jeel-taara gen taadn taar jeewe tu əŋ deb kuuy se, Nirl Raa ese sum bo edin jeele gen jeel naka. ⁹ Nirl Raa ese sum bo, ted deb kalaŋ aal maakin do Isa ki cir gen jeegen kuuy se əŋ deb kuuy se, naan edin təøgo gen kədn lapia jee kəønge tu. ¹⁰ Deb kuuy le, Nirl Raa edin təøgn gen tədn nakŋ-kəønge, deb kən kuuy naan edin təøgn gen taadn taar teeco taar Raa ki. Əŋ deb kən kuuy

se, naan̄ edin̄ təəgn̄ kēn an jeel nakgen kēn iiñō gōtn Nirl Salal kī ey le gōtn sitange tu. ɔ̄ deb kēn kuuy se, naan̄ edin̄ təəgn̄ gen jeel taadn̄ taar naaŋgen jege jeel eyo. ɔ̄ ter deb kēn kuuy le, naan̄ edin̄ təəgn̄ gen jeel taadn̄ təəkn̄ mētn̄ taar naaŋgen jege jeel ey se. ¹¹ ɔ̄ kese Nirl Raa kalaŋ ese sum 6o tēdin̄ nakgen se paac ɔ̄ naaŋ naaŋ kic 6o naan̄ edin̄ naabiŋ naabiŋ aan gōo kēn naan̄ maakin̄ jen ro ki.

Jee al-Masige se tum tēdga aan gōo ro kalaŋ

¹² Aakki tu: ro debkilimi se, naan̄ kalaŋ sum, nabo tōp kaam dēna. Ute tōpm̄ kēn naan̄ tōp kaam dēn se kic 6o tum tēd ro kalaŋ. Jeegen kēn dōokga ute al-Masi se kic 6o tec bini. ¹³ ɔ̄ naajege paacki se kēn Yaudge ey le Grekge, fulge ey le fulge eyo, *k'batzjekiro ute Nirl Salal kalaŋ ese sum ɔ̄ k'tum k'tēd̄kiga aan gōo ro kalaŋ. ɔ̄ Raa edjekiga Nirlin̄ se maakjege tu.

¹⁴ Bin 6o ro debkilimi se naan̄ kaam kalaŋ sum eyo, nabo naan̄ tōp kaam dēna. ¹⁵ Je se 'kōŋ taadn̄ ɔ̄: «Maam le m'ji ey se, m'kōŋ tēdn̄ maakn̄ ro ki eyo.» Anum kēn naan̄ taad bin sum 6o, 'kōŋ tēdn̄ maakn̄ ro debkilim ki ey ne? ¹⁶ Bi se 'kōŋ taadn̄ ɔ̄: «Maam le m'kaama ey se, m'kōŋ tēdn̄ maakn̄ ro debkilim ki eyo.» Anum kēn naan̄ taad bin sum 6o, 'kōŋ tēdn̄ maakn̄ ro debkilim ki ey ne? ¹⁷ Kēn ro debkilimi jaay kaam kalin̄ ki sum num, naan̄ tap 6o 'booy ute dio? ɔ̄ kēn ro paac 6o bi kalin̄ ki sum num, naan̄ 'kootn̄ ute dio? ¹⁸ Deere, ro debkilimi se, Raa təndiñsinga ute doobin̄ tak tak aan gōo kēn naan̄ maakin̄ jen ro ki. ¹⁹ Ro debkilim jaay ɔ̄k ro kaam kalaŋ sum num, kese j'an̄ kōŋ daŋ ro ute

magalin̄ eyo. ²⁰ Deere, ro debkilimi se tɔp kaam dəna naño kən tumga se, təd ro kalaŋ.

²¹ Kaama 'kɔŋ taadn ji ki ɔɔ: «Maam se m'an d̄im ute naai eyo.» ɔɔ do le 'kɔŋ taadn jege tu ɔɔ: «Maam se m'an d̄im ute naase eyo.» ²² Num gaŋ roi kaam kalaŋ kən naai aakin̄ ɔɔ ɔk tɔoŋ ey se, kən naaŋ jaay gɔtɔ num, kiŋgi se ai tədn ɔɔŋɔ. ²³ Maakŋ ro ki se gɔtn kən kaam kalaŋ j'aalden maak ki ey se, naade se 60 kən k'lee k'j'ɔkðeki ɔɔŋɔ. ɔɔ kəngen k'lee k'tɔyðeki tɔy se 60, kən k'lee k'j'aakki dodege tu dawal dawal, ²⁴ gaŋ kəngen k'j'aakðenki tal tal se je j'aden tədn bin eyo. Anum ro kaam kalaŋ k'tɔyðe tɔy se 60, Raa tɔndðen se, taa j'adenki kɔkŋ ɔɔŋɔ. ²⁵ Ro jaay Raa tədin̄ bin se, taa 'tɔpm naap eyo, num taa naade 'kaakŋ do naapge tu. ²⁶ Ken ro kaam kalaŋ jaay ɔŋga dubara se, ro ute magalin̄ paac dabara. ɔɔ kən ro kaam kalaŋ jaay 60 tədga nakŋ bɛɛ k'tɔøminga le, ro ute magalin̄ paac 'ted maak-raapo.

²⁷ Aan gɔɔ ro debkilimi tɔp kaam dən jaay dəɔk tum təd ro kalaŋ se, deere, naase kic 60 'dənki, naño 'tum 'tədkiga ro *al-Masi ɔɔ naŋa naŋa kic 60 utu gɔtiŋ gɔtiŋa. ²⁸ Bin 60, maakŋ *egliz ki se, deet deet se, Raa tɔnd *jee kaan̄ naabm Isage. Gen k-dige se, naaŋ bɛer tɔɔd jee kən taad taar teeco taariŋ ki. Gen k-mɔtɔge tu se, naaŋ tɔnd jee dooy jeege. ɔɔ mətn naade ki se, naaŋ tɔnd jee tədn nakŋ-kɔɔŋge, ter naaŋ tɔnd jeegen ɛd̄lapi jee kɔɔŋge tu ɔɔ tɔnd jee mətinge gen noogn̄ jeege. Jee mətinge naaŋ tɔndde jee kən 'tɔɔdn jege ute jee kən taadn taar naaŋgen jeege jeel eyo. ²⁹ Aakðeki tu: naade paac se le jee kaan̄ naabm Isagen mətn-jiki sum la? Paac naade

taad taar teeco taar Raa ki sum la? Paac jee dooy jeuge sum la? Paac jee tədn nakŋ-kooŋge sum la?
³⁰ Naade paac se jeegen kən əd lapi jee kooŋge tu sum la? Paac se, jee kən taad taar naanjen jeuge jeel ey se sum la? ɔo naade paac se jeel taadn təokŋ taar naanjen jeuge jeel ey se sum la? ³¹ Bin num naabm jigan kən *Nirl Raa nig jeuge tu se, 'dəŋki kən jiga cir paac.

Børse 'booyki, m'je m'asen taadn doobm kən jiga cir paac kən anki lee do ki.

13

K'jeki naapa

¹ Ken maam 6o m'jeel taadn taar naanjen jeuge paac ɔo kən m'jeel taar *kədn Raage kic 6o, nabo kən maam m'ok maak-je ey se, kese maam m'tec aan gɔo gaŋga ey le aan gɔo mendə kən j'əndinga num eem təkn bi kiric se. ² Ken maam 6o m'taad taar teeco taar *Raa ki jeuge tu, ɔo kən m'jeel nakgen paacŋ jeuge jeel metin̄ eyo ɔo m'jeel metn̄ nakge paac, ɔo kən maam 6o m'aal maakum paac do Raa ki jaay m'taad koge tu m'ɔo j'iŋ k'deeete j'ɔŋ gɔtn se jaay naade took taarum kic 6o, num kən maam jaay m'je jeuge ey se, maam m'debm təl ser eyo.
³ Ken maam 6o m'nig maalum paac jee daayge tu ɔo bini m'ɔŋ rom k'təɔciŋ poodn kic 6o, anum kən maam jaay m'je jeuge ey se, kese maam m'kəŋ di ro ki?

⁴ Debm ɔk maakje do jeuge tu se, naanjen maakin̄ deere ɔo kerçele. Naanjen ɔk maak-kilimi do nam ki eyo, naanjen oon eyo ɔo magal ron̄ eyo; ⁵ debm ɔk maak-je do jeuge tu se, naanjen təd nakŋ səkəŋ eyo,

naan debm nakɔɔŋ eyo, təd maak-taar eyo, ɔk nam ute taar-maak eyo; ⁶ debm kən je jeege se, nakgen ute doobin̄ ey se, naan maakin̄ raap do ki eyo, num naan maakin̄ raap do taar kən met ki. ⁷ Debm ɔk maak-je se, kən k'tədin̄ *kusin̄ kic 6o, naan an d̄im eyo. Daayum naan tuj ɔrmiñ ute jeege eyo, ɔnd don̄ paac do Raa ki ɔɔ ɔŋ serk nakge paac.

⁸ Maak-je se naan 'kɔŋ naŋ eyo. Taargen k'taadin̄ kən teeco taar Raa ki se lε, kaadın̄ utu 'deele. ɔɔ taar naanjen jeege jeel ey se utu 'naŋa ɔɔ jeel nakge se lε, kaadın̄ utu 'deel kici. ⁹ Taa jeel naajege se jeel naŋ metn nakge paac eyo. ɔɔ taargen k'taadin̄ kən teeco taar Raa ki se lε, ɔŋ aas ute gen Raa mal̄ eyo. ¹⁰ Anum nakgen mala mala jaay ade baa se, nakgen paacn̄ kən aas te ute doobin̄ ey se, kaadın̄ utu 'deele.

¹¹ Kaad kən maam m'utu m'baat se, napar taadn̄ taaruma, saapuma ɔɔ booy kɔkuma, paac se, aan gɔɔ gen gaan sɛemge; anum kən maam jaay m'aas gaaba sum se, nakŋ gaan sɛemge se maam m'r̄esinga naatn. ¹² Bɔrse se, naajege j'aakki nakge nabø j'aak j'ɔkki metde eyo aan gɔɔ debm aak daan kaamin̄ maakŋ kaam-kaay-naan̄ kən aak ɔɔd̄ ey se. Num 6ii kalaŋ se, j'utu j'aŋ kaakin̄ 'toodn̄ tal. Bɔrse se, maam m'jeel m'ɔk metn nakge paac eyo, nabø 6ii kalaŋ m'utu m'jeel kɔkŋ metn nakge se mala mala aan gɔɔ kən Raa jeelum maam se.

¹³ Bɔrse nakgen kən 'kɔɔpm 'ting se: kaal maakŋ do Raa ki, kɔnd do kən j'ɔndki do Raa ki ɔɔ maak-jea. ɔɔ maakŋ naade kən mɔtɔ se, kən cirde paac se, maak-jea.

14

*Naabm *Nirl Salal ɛd jeege tu se taa noogŋ jee dena*

¹ 'Jeki maak-jea ɔɔ 'dəŋki naabm kən Nirl Salal ɛd jeege tu ɔɔ kən tap ki se, 'jeki doobm gen taadn taargen teeco taar *Raa ki. ² Taa debm kən taad taar naan̄ kən jeege jeel ey se, kese naan̄ taad jikilimge tu eyo, num taad Raa ki. ɔɔ taar naan̄ kən naan̄ taad se lε, nam jeel metin̄ eyo. Ute tɔɔgn̄ Nirl Salal se, naan̄ taad nakgen deel doa kən jeege ɔnd ute met kon̄ eyo. ³ Num gaŋ debm kən taad taar teeco taar Raa ki se, naan̄ taad jikilimge tu, noogde gen ziidn̄ baa ute naande, dejde ɔɔ ɛddsen kaay kaama. ⁴ Debm taad taar naan̄gen jeege jeel metin̄ ey se, kese noogin̄ naan̄ mala gen ziidn̄ baa ute naan̄na, gaŋ debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, noog jee *egliz ki taa ziidn̄ baa ute naande. ⁵ M'je se, naase paacki se, aki 'taadn taar naan̄gen jeege jeel eyo. Naabo kən maam m'je cir paac paac se, m'je naase aki taadn taargen teeco taar Raa ki. Taa debm kən taad taar naan̄gen jeege jeelin̄ ey se, ɔŋ deb kalaŋ 'taad tɔɔkn̄ metin̄ jee eglizge tu taa aden̄ noogo naade ziidn̄ baa ute naande, kən bin ey num, debm taad taar teeco taar Raa ki se cir debm kən taad taar naan̄gen jeege jeelin̄ ey se. ⁶ Bin ɓo, genaamgen doobm *al-Masi ki, aan gɔɔ ɓørse maam m'ɓaa gɔtse ki jaay m'taadsen ute taar naan̄gen kən naase 'jeelki ey se, taarumgen m'taadsen se lε ɔŋ taadsen metn̄ nakgen Raa taadsum metin̄ se eyo, ɛddsen te jeel eyo, taadsen taar teeco taar Raa ki eyo ɔɔ dooysen ey se, kese asen kɔŋ noogŋ ɔɔ dī?

⁷ Bin 6o 'jeelki, silεεrε ute kurundu jaay 6aa mεtn kaa ki ey se, kaa se j'añ jeel j'ɔɔ dio? ⁸ Num debm tuuy bɔrlɔ gεn bɔɔrɔ se jaay tuuyin mεt ki ey se, jeege 'kɔŋ daapm rode gεn 6aa bɔɔr ki ne? ⁹ Gεn naase kic 6o tec bini. Kεn naase 'taadki taar naanjen jeege booy ɔk mεtiñ ey se, taarsegen naase 'taadki se, jeege 'jeel kɔknj mεtiñ ɔɔ dī? Kεn bin num, taar naase ulki se, ulki rεñε. ¹⁰ Deere, do naan̄ ki ara se, taar naanje naparin dεna ɔɔ maakde ki se, taar naan̄ kalan̄ jaay k'booy k'j'ɔkin̄ ey se, gɔtɔ. ¹¹ Kεn deba jaay taadum ute taar naanjin̄ jaay maam m'jeel ey se, debm se maam m'jeelin̄ naan̄ se merte. ɔɔ maam kic lε naan̄ am jeelum maam se, merte. ¹² Aan gɔɔ naase 'lee 'dɔŋki naabm kεn Nirl Salal ed jeege tu se, 'dɔŋki naabm kεn 'noogn̄ jee egliz ki 'ziidn̄ 6aa ute naande.

¹³ Taa naan̄ se 6o, debm taad taar naanjen jeege jeel ey se, n'tɔnd mεtn Raa añ kεdn̄ jeele gεn tεrl taar se jeege tu. ¹⁴ Kεn maam jaay m'eem Raa ute taar naan̄ jeege jeel ey se, deere, maam m'eemin̄ ute maakum paac, nabø taargen teec taarum ki se, saapum ɔnd ute mεtiñ eyo. ¹⁵ Kεn bin num m'tεdn̄ m'ɔɔ dī? M'keem Raa ute maakum paac ute taar naanjen jeege jeel ey se nabø maam m'je m'añ keemin̄ ute doobm kεn saapum kic 6o jeel ɔk mεtiñ. M'je m'kaar kaa ute maakum paac ute taar naanjen jeege jeel ey se nabø, m'je m'kaar kaa ute doobm kεn saapum kic 6o jeel ɔk mεtiñ. ¹⁶ Kεn jeege tusga gεn keem Raa jaay naai 'tɔɔm Raa ute saapi paac ute taar naanjen kεn jeege jeel ey se, ɔɔ nam lee 6aadø booy taar Raa sum jaay utu maakde ki se, naan̄ 'kɔŋ tookŋ̄ *amin ɔɔ dio, taa

taari kɛn 'tɔɔm Raa se lɛ, naan ɔnd ute mɛtiŋ eyo.
17 Baat ey num, taari kɛn naai 'tɔɔm Raa se nijim
 aak eyo, nabo debm iŋg booyi jaay jeel mɛtiŋ ey se,
 ɔŋ noogin̩ gen ziifn baa ute naaniŋ eyo.

18 Maam m'tɔɔm Raa taa maam se m'jeel taadn
 taar naanjen jeege jeel ey se m'cirsen, naasen kɛn
 iŋg 'baaki se paac. **19** Nabo maakŋ egliz ki se, maam
 m'je m'taadn taarge mii sum kɛn jeege jeel mɛtiŋa
 taa aden dooyo, naan̩ se cir kɛn m'taadtaara dupu
 kando kando ute taar naanjen jeege jeel mɛtiŋ ey
 se.

20 Genaamge, ɔnte 'saapki aan gɔɔ gen gaan
 sseemge, num 'saapki aan gɔɔ jee magalge. Num
 gan̩ gen tedn *kusiŋ num, 'tedki rose aan gɔɔ gaan-
 gen sseeme kɛn jeel ted kusiŋ ey bɔrt se. **21** Taa naan̩
 se bo maakŋ *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki raanjin̩
 se Mɛljege Raa taad ɔɔ:

*Jee se maam m'aden taad ute taar naanjen kuuy
 ɔɔ m'aade kol jee kuuy bo utu aden taadn ute taar
 naan̩dege.*

*Ute naan̩ se kic bo naade 'booy kuun taarum ey tap.**

22 Taar naanjen k'taad jaay jeege jeel ey se, kese
 Raa bo taad tɔɔgin̩ do jeege tun aal te maakde do
 Isa ki eyo. Num jee kɛn aalga kaal maakde do Isa
 ki se, taar naanjen jeege jeel ey se, taad ute naade
 eyo. Num gan̩ debm jaay taad taar teeco taar Raa
 ki se, kese naan̩ taad ute jee kɛn aalga kaal maakde
 do Isa ki ɔɔ jee aal te maakde do Isa ki ey se, taar se
 olde naade maak ki eyo.

23 Kɛn aan gɔɔ egliz ute magalin̩ tus jaay jeege
 paac taad taar naanjen jeege jeel eyo, jaay, jee lee

* **14:21** Aak Eza 28.11-12.

baado booy taar Raa sum ey lε jee aal maakde do Isa ki eyo baado maakse ki se, asen taadn ɔɔ naase se jee dərlge ey ne? ²⁴ Num gaŋ kɛn naase 'paacki jaay 'taadki taar teeco taar Raa ki ute taar naanjen kɛn jeege jeelin̄ se, debm aal maakin̄ do Isa ki eyo, ey lε debm lee baado maakse ki gen̄ booy taar Raa sum se, kɛn naan booy taarsege se, aŋ kɛdn̄ saapa ɔɔ naan̄ 'jeel roŋ̄ ki naan̄ se debm kusiŋ̄, ²⁵ ɔɔ taar kɛn maakin̄ kɛn jeege jeel ey se lε, 'toodn̄ tal. Gɔtn̄ se naan̄ 'kergn̄ kɔnd naaniŋ̄ naan̄ ki naan Raa ki ɔɔ aŋ̄ keeme ɔɔ naan̄ 'taadn̄ makɔŋ̄ ɔɔ: Deer deer, naase se Raa utu daanse ki!

Raa je nakgen ute doobiŋ̄ tak tak

²⁶ Genaamgen doobm *al-Masi ki, bin se maam m'asen taadn̄ m'ɔɔ dī? Kɛn 'tuskiga gen̄ keem Raa se, naŋ̄ naŋ̄ kic ɓo kɛn baa kaar kaa, dooy jeege, taadn̄ mɛtn̄ nakŋ̄ kɛn Raa taadiŋ̄, taadn̄ taar naanjen jeege jeel eyo, ey lε tərl̄ taar naan̄ jeege jeel ey se, anum nakŋ̄ naase aki tɛd̄paac se, 'tɛd̄inki taa 'noogn̄ *egliz 'ziidn̄ baa ute naanin̄. ²⁷ Kɛn jeege baag taadn̄ taar naanjen jeege jeel ey se, ɔŋ̄ jeege dio ɔɔ kɛn cirga lε jeege mɔt̄ sum. Kɛn aki taad kic num, deb kalaŋ̄ taad aasga ram jaay ɓo deb kuuy 'taada. ɔɔ ɔŋ̄ nam kuuy aŋ̄ tərl̄in̄ jeege tu. ²⁸ Kɛn debm kɛn aŋ̄ tərl̄in̄ taar se jeege tu gɔt̄o num, gɛnaa kɛn taad taar naan̄ kɛn jeege jeel ey se, n'ɔŋ̄te taadn̄ naan jeege tu, num n'taad ute maakin̄a ɔɔ n'taad Raa ki. ²⁹ Num gen̄ jee taad taar teeco taar Raa ki se lε, ɔŋ̄ jeege dio ey lε mɔt̄ sum ɓo, 'taada. ɔɔ jee mɛtinge se, k'booy k'lj'ɔk mɛtn̄ taar se jiga, taar se baa ute mɛtn̄ taar Raa ləbu gɔt̄o. ³⁰ Maakse ki se jaay deb kalaŋ̄ Raa taadn̄ mɛtn̄ nakŋ̄ gam ɔɔ

je taadn mætn nakŋ se jeege tu se, deb kuuy kɛn taad taad se n'doa ɔɔ n'ɔŋ gɔtɔ deb kɛn se. ³¹ Deere, paacki se, ɔkki doobo kɛn aki taadn taar teeco taar Raa ki, nabø kɛn deb kalanj taad aasga jaay 60 kɔŋ gɔtɔ naapiŋ ki. Bin se jeege paac, naase adeki dooyo ɔɔ adeki kɛdn kaay kaama. ³² Debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, naan̄ bɔɔb ɔk taarin̄a. ³³ Nakŋ ute doobin̄ ey se, Raa je eyo. Num Raa se je naase aki kiŋ ute lapia.

Naase 'tɛdki aan gɔɔ eglizgen gen jee Raagen 6aa se paac, ³⁴ kɛn jee al-Masige jaay tusga se, mendgen maakse ki se, k'doa. Aan gɔɔ kɛn *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki taada, maakŋ jee al-Masige tun tusga se, mendge se ɔk doobo gen taadn taar eyo num k'j'iŋg kaam kalanj. ³⁵ Ken naade 60 je tɔnd mæta lɛ, k'baa k'tɔnd mætn gaabdege beene. Ey num kɛn jee al-Masige tusga num, mendge jaay 'taadn taara se dɔɔd eyo.

³⁶ Ləbu taar Raa se uuno metiŋ gɔtse ki sum la? ɔɔ taar se, naase kalse ki sum 60 'booyiŋkiro le? ³⁷ Maakse ki debm jaay saap ɔɔ naan̄ ɔk *Nirl Salal maakiŋ ki ey lɛ tɛdga debm taadn taar teeco taar Raa ki se, n'jeele taar kɛn maam m'raaŋsen se, kese Meljege mala 60 taadsen nakŋ gen tɛda. ³⁸ Anum taar kɛn maam m'raaŋsen se jaay debm baate tookŋ do ki se, debm bin se Raa kic 60, jeelin̄ eyo.

³⁹ Bin se, genaamgen doobm al-Masi ki, 'dɔŋki gen taadn taar teeco taar Raa ki ɔɔ jeegen taad taar naaŋgen jeege jeel ey se, ɔŋte 'gaaski gen taada. ⁴⁰ Nabø nakŋ paacŋ kɛn naase aki tɛd se, 'tɛdiŋki ute doobin̄ tak tak.

15

Deere, Isa se duroga daan yogē tu

¹ Genaamgen doobm *al-Masi ki, ter maam m'je m'asen taada, taa naase aki saapm do Labar Jigan gen al-Masi ken maam m'taadseno oo naase 'tookkiro do ki se oo børse kic utu ɔkin̩ki ooñ̩. ² Ute Labar Jigan gen al-Masi ese se 6o, naase ɔŋkiga kaaja ken naase jaay ingki do ki aan gøo ken maam m'taadseno se. Ey num, bεre, kaal maaksen do al-Masi ki se, 'tεdñ nakñ cεrε.

³ Nakñ cir paac paac jaay maam m'dooyseno deet deet se, taar maam mala m'ɔŋjñø gøtn al-Masi ken oo: al-Masi se ooyga taa *kusinjege aan gøo ken Kitap taadno. ⁴ Naan̩ ooy se, j'ɔlin̩ maakñ 6aad ki, bii k-mɔtɔge tu se naan̩ duro daan yogē tu, aan gøo ken Kitap taadno ro ki se kici. ⁵ Ken naan̩ duro se, naan̩ teeco naan Pier ki oo ter naan̩ teeco naan jee kaan̩ naabinge tun k'danjde ute ro jee sik-kaar-di se. ⁶ Ter naan̩ teeco naan genaage tun doobm Isa al-Masi ken tūs ing king taa naapki oo jee se cir kaar-mii. Maakde ki se, jee dεn̩iñ utu zεεrε oo kengen mεtinge se, ooyga. ⁷ Ter naan̩ teeco naan Jak ki oo ter naan̩ teeco naan jee kaan̩ naabinge tu paac. ⁸ Anum kaam mætn se, naan̩ teeco naan maam ki kici, maam ken aan gøo goon ken j'oojin̩ laapiñ aas te eyo. ⁹ Deere, maakñ *jee kaan̩ naabm Isa al-Masige tu se, bεeki num, maam se 6o debm ken k'kaal mum eyo. Taa maam se m'aas ken j'am dan̩ *debm kaan̩ naabm Isa al-Masi eyo. Taa *eglizn gen *Raa se, maam m'dabariñoga. ¹⁰ Num gan̩ Raa tεdumga bεε oo ute bεε naan̩ tεdum se maam m'tεdga aan gøo ken børse naase 'jeelumki

se. Anum bεε Raa kɛn tɛdsum maam ki se, tɛd te nakŋ cεr eyo. Nabo maakŋ jee kaan̄ naabm Isa al-Masi ki paac se, maam m'tɛd naaba m'cirde. Num kɛn tɛd naabm se, maam eyo, nabo bεε Raa ese se ɓo əlum maam m'tɛd naabm se. ¹¹ Bin ɓo kɛn 'tɛdn maama, lɔ naade, kese ɓo taar kalaŋ kɛn naaje k'taadseni ɔɔ do taar kɛn se ɓo, naase 'took aalkiro maakse do ki se.

Raa utu 'dur jeege daan yoge tu

¹² Naaje k'taadsen j'ɔɔ *al-Masi se duroga daan yoge tu. Num gɛn di jaay jee metingen maakse ki se, taad ɔɔ jee ooyga kooy se, ade kɔŋ 'dur daan yoge tu ey se? ¹³ Kɛn jeege jaay ade kɔŋ dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ɓo duro utu te daan yoge tu eyo. ¹⁴ Kɛn al-Masi jaay duro te daan yoge tu ey se, taar naaje k'taadseno se, taar reŋɛ ɔɔ kaal maaksen do al-Masi ki se kic lɛ, cεre. ¹⁵ Deere, kɛn jee ooyga kooy jaay ade kɔŋ dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ɓo Raa duriŋo te daan yoge tu eyo. Bin se, naaje k'tɛdga saadgen gɛn Raa kɛn taad taar met ki eyo taa naaje k'taadjege tu j'ɔɔ: Raa se duroga al-Masi daan yoge tu se. ¹⁶ Kɛn jee ooyga kooy jaay kɔŋ dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ɓo, duro te daan yoge tu eyo. ¹⁷ Anum kɛn al-Masi jaay duro te daan yoge tu ey se, kaal maaksen do naan̄ ki kic ɓo, cεre. ɔɔ bɔrse kic ɓo, naase utu injki maakŋ *kusiŋse ki. ¹⁸ Kɛn bin num, jee ooyga kooy doobm Isa al-Masi ki se, utga. ¹⁹ Kɛn naajege jaay k'l'ɔndki dojego do al-Masi ki gɛn ting do naan̄ ki ara sum num, maakŋ jikilimge tun do naan̄ ki ara se, ey num bεeki se, naajege sum ɓo kɛn jeege ajeki kεejŋ dojego tu cir kɛn jeegen ɓaa se paac paac.

20 Num gaŋ deere, al-Masi se duroga daan yoge tu ɔɔ Raa jaay duriŋo deet deet se, jejeki taadn ɔɔ: jeegen ooyga kooy se naaŋ utu aden 'dur bin kici. **21** Ute doobm deb kalaŋ sum 60, yoa aan do jeege tu ɔɔ ute doobm deb kalaŋ kuuy se, jeege utu ade 'dur daan yoge tu. **22** Aan gɔɔ jikilimge paac teeco mɛtjil Adum ki se, naade paac ooy aan gɔɔ naaŋa. Bin 60 gen jeegen paac ɖəøk ute al-Masi se, naade paac utu 'kɔŋ kaaja ute naaŋ kici. **23** Num Raa ade 'dur jeegen ooyga kooy se naaŋ aden rɛesn ute doobin̩ doobiŋa. Al-Masi se naaŋ 60 debm duro deet daan yoge tu jaay 60 jee naange se utu ade 'dur daan yoge tu bii kɛn naaŋ ade baa se. **24** Num sitange, maragge ɔɔ nakgen ɔk tɔøgo do jeege tu paac se, al-Masi utu aden 'tɛdn 'tɛdn gɔtɔ, jaay 60 duni se 'naŋa ɔɔ kaad kɛn se sum 60 al-Masi 'kɔŋ gaara kaam ji Bubiŋ Raa. **25** Taa al-Masi se 'kɔsn gaara *bini jee taamooyerige se Raa aden tɛdn naaŋ 60 kin̩ dode ki.** **26** Debm wɔɔy kaam mɔøtn kɛn j'an̩ kutiŋ kap se, yoa. **27** Ter Kitap taadga taad ɔɔ al-Masi se: *Raa ɛdīŋga nakge paac kaam jin̩a.*†
Ken Kitap jaay taad ɔɔ nakge paac tɛdg̩a kaam jin̩ se, ɔɔp Raa sum 60 kaam jin̩ eyo. Taa Raa se, naaŋ 60 debm kɛn ɛdīŋ nakge paac kaam jin̩a. **28** Ken Raa jaay ɛd̩ga nakge paac kaam ji al-Masi se, naaŋ Gooniŋ mala se, 'kɔɔpm kaam ji Raa kɛn ɛdīŋ nakge paac kaam jin̩ se. Bin se jaay 60 Raa utu 'kɔsn gaara do nakge tun baa se paac.

29 Jee kɛn je ɔɔ j'ade *batizn taa jeegen ooyga kooy se tap 60, *batem se aden tɛdn di naade kɛn

* **15:25** Aak KKR 110.1. † **15:27** Aak KKR 8.6.

jee ooyga kooy se‡? Kɛn jeegen ooyga kooy jaay ade kɔŋ 'dur daan yoge tu ey num, gɛn d̄i naade ɔŋ rode k'batizde taa naade se? ³⁰ Kɛn jeegen ooyga kooy jaay 'dur daan yoge tu ey num, gɛn d̄i jaay naajege daayum k'lee k'6aa gɔtn ɔɔŋ kɛn j'an kutn koje ro ki se? ³¹ Genaamgen doobm al-Masi ki, daayum maam se m'lee nirl yo ki. Kɛse taar met ki, ɔɔ aan gɔɔ gɔtn Meljege Isa al-Masi ki se, maam m'tɔɔm roma taa naase se, taar se met ki kici. ³² Genaamge, maakŋ̄ gegeger kɛn ɛpez ki se, maam m'dodega ute jeegen aan gɔɔ daa gaabge se. Kɛn jaay gɛn nakgen do *duni ki sum num, maam tap bo m'kɔŋ d̄i ro ki? Kɛn jeegen ooyga kooy jaay ade kɔŋ dur daan yoge tu ey num: *J'ɔski ɔɔj'aayki ute maraadge, taa naajege se l̄e, metbeeki j'aki 'kooyo.*§

³³ ɔ̄nten 'kaaŋki rose dala, b̄ere: M̄edgen jig ey se bo kɛn tuj kiŋ b̄ee jeege*. ³⁴ 'Terlki saapse ɔɔ ɔŋte 't̄edki kusin̄a! Maam m'aak jee metinge maakse ki se jeel Raa eyo; maam m'taadsen bin se taa sɔkɔŋ asen tɔɔlo.

Jeegen ooyga kooy se, ade duru daan yoge tu ute ro tec ɔɔ d̄io

³⁵ Nam 'kɔŋ tɔnd metə ɔɔ: jeegen ooyga kooy se tap bo ade 'dur ɔɔ d̄i daan yoge tu? ɔ̄ rode tap bo 'tecŋ̄ ɔɔ d̄i? ³⁶ Kale, debm d̄erle! Kaam nakŋ̄ naai ɔɔcīnga se, ruumga† jaay teec ey la? ³⁷ Naai 'lee ɔɔc se, ɔɔc kaam teen̄e ey l̄e kaam ne d̄im kuuy, num

‡ **15:29** Taar P̄ol taadara se taad ute jee al-Masi ḡen metingen batiz taa jee ooyga kooyo num gaŋ P̄ol se uun te kul eyo ḡen batizn taa jee ooyga kooyo. § **15:32** Aak Eza 22.13. * **15:33** Taar se P̄ol uuno taar ḡen kɔd Gr̄ek debmkaar bal-z̄eer̄e. † **15:36** Ute taar k̄raaŋ Kitapm se taad ɔɔ kaam naka se ooy, jaay teece.

naai 'lee ɔɔc gardin̄ eyo. ³⁸ Ken naai jaay ɔɔcga se, Raa teeciṇa ɔɔ teep tεdn̄ magala aan gɔɔ ken naan̄ maakin̄ jen ro ki. Kupm kaam naka tak 6o tecn̄ naparin̄ kalin̄ ki kalin̄ ki.

³⁹ Nakgen oo ko se paac rode se tec naap eyo. Gen jikilimge le tec kalin̄ ki, gen daage le kalin̄ ki, gen yeelge kic le kalin̄ ki ɔɔ gen kεnjge kic kalin̄ ki. ⁴⁰ Aan gɔɔ nakgen do naan̄ ki ɔk roge se, kengen maakŋ raa ki se ɔk kici. Naabo kaakŋ bεεdege se, tec te naap eyo. ⁴¹ Kaada wɔɔrin̄ tec kalin̄ ki ɔɔ laapa kic kalin̄ ki ɔɔ k-dijge kic 6o wɔɔrde tec kalde ki. ɔɔ ter k-dijge ute naapa kic wɔɔrde tec kalan̄ eyo.

⁴² Bin 6o 6ii ken jeuge ade dur daan yoge tu se, 'tεdn̄ bin kici. Debkilimi jaay ooy j'ɔlinga maakŋ baad ki se, ruum naatn. Num gaŋ 6ii ken naan̄ ade 'dur daan yoge tu se, ro ken Raa aŋ kεd se 'kɔŋ ruum ey sum. ⁴³ Ro debkilim ooy jaay j'ɔlinga maakŋ baad ki se, naan̄ tεd aak kusu. Num 6ii ken naan̄ ade 'dur daan yoge tu se, Raa aŋ kεdn̄ ro aak bεε. Ro debkilim ooy jaay j'ɔlinga maakŋ baad ki se, naan̄ ɔk tɔɔg eyo. Num 6ii ken naan̄ ade 'dur daan yoge tu se, Raa aŋ kεdn̄ ro ken ɔk tɔɔgo. ⁴⁴ Debm jaay ooyga num ken j'ɔlinga maakŋ baad ki se, kese j'ɔl daa ro sum. Num ken naan̄ jaay ade 'dur daan yoge tu se, ade teecn̄ ute ro ken *Nirl Salal aŋ kεda. Aan gɔɔ do naan̄ ki debkilim ɔk daa ro se, maakŋ raa ki kic 6o Raa aŋ baa kεdn̄ ro kuuy. ⁴⁵ Kese 6o Kitap taad ɔɔ: debkilim deet deet se ron̄ Adum, naan̄ se ɔk daa roa ute koa. Adum kaam mɔɔtn̄ se‡, naan̄ se Nirl ken εd kaaja jeuge tu. ⁴⁶ Debm ken baado deet deet se, debm ɔk

‡ 15:45 Adum kaam mɔɔtn̄ se taaf ute *al-Masi.

Nirl kɛn εd kaaja se eyo, num debm ɔk daa ro 60
 6aadø deete ɔɔ debm ɔk Nirl kɛn εd kaaja se, 6aadø
 kaam mɔɔtn. ⁴⁷ Debm deet deet se naan̄ se j'ɔbiñ
 ute naanja. Debm k-dige se, naan̄ se iiñø maakŋ
 raa ki. ⁴⁸ Jeegen do naan̄ ki ara paac se, tec aan
 gɔɔ debm kɛn j'ɔbiñ ute naanja se. ɔɔ jeegen maakŋ
 raa ki se lε, tec aan gɔɔ debm kɛn iiñø maakŋ raa ki
 se kici. ⁴⁹ Aan gɔɔ bɔrse naajege k'tecki debm kɛn
 j'ɔbiñ ute naanja se, naajege k'j'utu j'aki tec debm
 kɛn iiñø maakŋ raa ki se kici.

⁵⁰ 'Booyki genaamgen doobm *al-Masi ki,
 m'asen taada: bεrε, debkilimi ute daa ron̄ ɔk
 mooso se 'kɔŋ baa *maakŋ Gaar Raa ki eyo. ɔɔ
 daa ro se kɛn utu 'ruum se lε, naan̄ se 'kɔŋ tiŋ gen
 daayum eyo.

⁵¹ Maam m'je m'asen taad ute *nakŋ kɛn jeege
 jeel mɛtiñ ey se: 'Booyki! Naajege se j'aki kooy
 paac eyo. Anum naajege paacki se, Raa utu ajeki
 tɛrl rojege kaam kuuy. ⁵² Bii kɛn pulu 'keem kaam
 mɔɔtn se, 'tεd yɔkɔd aan gɔɔ debm ɔnd kaamiñ
 sapac se, kaad kɛn pulu 'keem se, jeegen ooyga
 kooy se utu 'duru ute ro kɛn 'kɔŋ ruum eyo. ɔɔ
 naajegen j'utuki zεer se lε, Raa utu ajeki tɛrl rojege
 kaam kuuy. ⁵³ Ro kɛn utu 'ruum se, tak 60 j'utu j'añ
 kɛdn̄ ro kɛn 'kɔŋ ruum eyo ɔɔ ro kɔŋ kooy se lε, j'utu
 j'añ kɛdn̄ ro kɛn 'kɔŋ kooy ey sum.

⁵⁴ Kaad kɛn ro kɛn utu 'ruum se, jaay utu tɛrl ro
 kɛn 'kɔŋ ruum eyo, ɔɔ ro kɛn 'kooy se lε j'utu j'añ
 tɛrlin̄ ute ro kɛn 'kɔŋ kooy ey se, bin 60 taar kɛn
 Kitap taad do dɔkiñ se 'kaan doobiñ ki kɛn ɔɔ:

Bεrε, yo se Raa ciringa naan̄ tɛdga gɔtɔ.

⁵⁵ *Naai yoa, tɔɔgi kɛn naai 'cir jeege se tap 60 gay?*

၂၁ ṭə̱gi kən naai lee tə̱ol jeege se tap ၶ gay?§

၅၆ ṭə̱gŋ kən naai 'lee tə̱ol jeege se lε, kəse *kusiṇa. ၂၇ ḍə̱ kusiṇ lε, kən ɛdīn ṭə̱go se, *Ko Taar kən Raa ɛdo Musa ki. ၅၈ Anum ute doobm Məljege Isa al-Masi se, k'ṭə̱omki Raa kən ɛdjeki ṭə̱go k'cirki nakgen ək ṭə̱go dojego tu!

၅၈ Bin ၶ, gənaagen maak-jemge, 'daarki ṭə̱go. ḍə̱te 'terlki məɔtn! Naabm Məljege se ɔ̱te 'kəɔ̱nɪŋki, 'ted 'gāansiŋki ute naaniṇa. 'Jeelki, naabm kən naase 'lee dabara 'tediŋki Məljege tu se, cer eyo.

16

*Gənaagen doobm *al-Masi ki tiir gən noogŋ
gənaagen Jeruzalem ki*

၁ M'je m'asen taada taa gursn kən aki tiir gən noogŋ jee Raagen Jeruzalem ki se: maam m'taaddega taadmetin *eglizge tun taa naan Galat ki. Anum naase 'tediŋki bin kici. ၂ Bii dumas ki tak ၶ, naŋa naŋa kic ၶ do naabin kən naan ted jaay ɔ̱no se, maak ki se n'ɛəd n'ɔ̱mbin gen dona taa an noogŋ gənaagen doobm al-Masi kən Jeruzalem ki. Bin se, naase aki kəŋ booy 6iin kən maam m'aanga jaay aki tiir ey sum. ၃ Kən maam jaay m'baa m'aanga gətse ki num, jee kən naase 'beər 'tə̱oddeki se, maam m'ade kədn maktub ute nakŋ kən naase 'tiir 'tusinŋki jide ki se. ၂၁ maam m'ade kəl naade aan baa ute nakgen se, Jeruzalem ki. ၄ Kən aakinŋki bə̱e jaay maam mala ၶ m'baa kic lε, naade 'baa ute maama.

Pə̱l je baa mərte

⁵ Kɛn maam m'utu m'baa gɔtse ki se, maam m'kaal teecŋ taa naan̄ Masedoan ki, taa maam m'kaal ute doobm ese. ⁶ Kɛn maam jaay m'aanga gɔtse ki se, baat ey num maam m'tiŋg cɔkɔ ute naase, ləbu kaadn̄ kuulu se kic daan m'an̄ deel gɔtse ki jaay bo sɔm naase amki je nakŋ kɛn am noogn̄ gen̄ tɛdn̄ mertum naan̄ ki. ⁷ Anum kɛn bɔrse m'baa baa gɔtse ki se, m'je m'asen kaakŋ ute do jɛm sum eyo, nabo kɛn Meljege jaay ɔɔdumga doobo num, maam m'je m'king ute naase cɔkɔ. ⁸ Num gaŋ bɔrse maam se m'tiŋg maakŋ gɛger kɛn ɛpez ki se, bini m'kaan kaadn̄ laa Pantekɔt ki. ⁹ Taa gɔtn̄ ese se, maam m'ɔŋga doobm gen̄ tɛdn̄ naaba *Raa ki den̄ aak eyo nabo jee wɔɔyge kic bo dəna utu gɔtn̄ ese.

¹⁰ Kɛn Timote jaay aanga gɔtse ki num, aakin̄ki don̄ ki. Bin jaay bo naan̄ kic nirlin̄ aŋ kaay eyo; taa naan̄ kic l̄ tɛdn̄ naabm̄ Meljege aan̄ gɔ̄ maama. ¹¹ Bɛrɛ, Timote se, nam ɔ̄nte kuum kaalin̄ naan̄ ki, num ɛdîn̄ki nakŋ noogo kɛn naan̄ ade kɔ̄kŋ tɛrl gɔtum ki ute lapia. Taa maam m'ute gənaagen gɔtn̄ ara se, j'utu j'iŋg j'aak kaamiṇa.

¹² Gənaajege Apɔlɔs se, ey num maam m'edîŋga kaay kaam aak eyo m'ɔ̄ ute gənaage se, n̄'baa gɔtse ki, nabo naan̄ took eyo gen̄ baa gɔtse ki bɔrse se. Anum kɛn naan̄ ɔŋga jin̄ jaay sɔm utu 'baa gɔtse ki.

Pɔl naŋ taariṇa ɔɔ ɔl təɔsin̄ jeege tun Kɔrint ki

¹³ Daayum iŋki zeeɛrɛ, kaal maaksen do Raa ki se ɔkiṇ̄ki təɔgɔ. 'Tɛdk̄i jee meč ɔɔ 'daarki təɔgɔ. ¹⁴ ɔɔ nakŋ naase aki 'tɛd̄ paac se, 'tɛdîn̄ki ute maak-jea.

¹⁵ Gənaamge, 'booyki m'asen taad daala: 'jeelki Stepanas ute jee maakŋ ɓeen̄ ki se, naade bo jee

kɛn took aal maakðe deet do *al-Masi ki taa naaŋ Akayi ki se ɔɔ naade se 6o, jee ɔŋ rode gen tɛdn naabm Raa maakŋ jee Raage tu. ¹⁶ Jee bin se 6o, 'tookki taarde ɔɔ jee kɛn lee dabar tɛd naaba ute naade se kic 6o, 'tookdeki taarde kici.

¹⁷ Kɛn Stepanas, Portunatus ute Akaykus 6aado aakum se, maam maakum raap aak eyo; gɔɔ naase ki se, naade 6aado noogumga. ¹⁸ Taa naade se tɛdsum maakum tɔɔdga kaam kalaŋ aan gɔɔ naade tɛd̩sen naase ki se kici. Bin num jee bin se, əkðeki ɔɔnɔ.

¹⁹ *Eglizgen taa naaŋ Azi ki se, tɛd̩sen tɔɔse. Akilas ute Priska ɔɔ ute egliz kɛn lee tus 6eede ki se kic tɛd̩sen tɔɔse dɛn aak eyo ute ro Mɛljege.

²⁰ Genaagen doobm Isa al-Masi kɛn gɔtn ara se, tɛd̩sen tɔɔse paac.

'Tɛdki tɔɔse naapge tu ɔɔ 'baam 'tɔkki naapa ɔɔ aayki ciil naapge aan gɔɔ genaa naapge. ²¹ Gɔtn ara se, kɛse maam Pɔl 6o m'raanjen tɔɔsn se ute jim mala.

²² Debm jaay je Mɛljege ey se, ɔŋ Raa an naama. Maranaata! (Kɛse je deekŋ ɔɔ: ɔŋ Mɛljege se n'6aado.)

²³ ɔŋ Mɛljege Isa asen tɛdn bɛɛŋa.

²⁴ Maam se m'jese paac taa naajege k'dɔɔk k'tɛdkiga kalaŋ ute Isa al-Masi.

Kitapm kən Raa dəəko kiji ute jegee New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

liv

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94